

Határozatok Tára

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (harmadik tanács)

2023. január 12.*ⁱ

„Fellebbezés – Verseny – Kartellek – Az euróban denominált kamatláb-derivatívák ágazata – Az EUMSZ 101. cikkbe és az EGT-Megállapodás 53. cikkébe ütköző jogsértést megállapító határozat – Az Euribor bankközi referencia-kamatlábainak manipulációja – Bizalmas információk cseréje – Cél általi versenykorlátozás – Minősítés – A versenyfokozó hatások figyelembevétele – Egységes és folyamatos jogsértés – „Vegyes eljárás”, amely először vitarendezési határozat, majd rendes eljárás végén hozott határozat elfogadásához vezetett – Az Európai Unió Alapjogi Chartája – 41. cikk – A megfelelő ügyintézéshez való jog – 48. cikk – Az ártatlanság vélelme”

A C-883/19. P. sz. ügyben,

az **HSBC Holdings plc** (székhelye: London [Egyesült Királyság]),

az **HSBC Bank plc** (székhelye: London),

az **HSBC Continental Europe**, korábban: HSBC France (székhelye: Párizs [Franciaország])

(képviselik őket: C. Angeli avocate, K. Bacon KC, D. Bailey barrister, M. Demetriou KC, M. Giner avocate és M. Simpson solicitor)

fellebbezőknek,

támogatja őket:

a **Crédit agricole SA**,

a **Crédit agricole Corporate and Investment Bank**

(székhelyük: Montrouge [Franciaország], képviselik őket: J. Jourdan, J.-J. Lemonnier, A. Sieffert-Xuriguera és J.-P. Tran Thiet avocats),

a **JPMorgan Chase & Co.** (székhelye: New York [Egyesült Államok]),

a **JPMorgan Chase Bank, National Association** (székhelye: Columbus, Ohio [Egyesült Államok])

(képviselik őket: D. Das, N. English, N. French, N. Frey solicitors, D. Heaton barrister, A. Holroyd, D. Hunt solicitors, M. Lester KC, A. Ojukwu solicitor, D. Piccinin barrister, L. Ream solicitor, D. Rose KC és B. Tormey solicitor)

* Az eljárás nyelve: angol.

beavatkozó felek a fellebbezési eljárásban,

az Európai Unió Bírósága alapokmányának 56. cikke alapján 2019. december 3-án benyújtott fellebbezése tárgyában,

a másik fél az eljárásban:

az **Európai Bizottság** (képviselik: P. Berghe, M. Farley és F. van Schaik, meghatalmazotti minőségben)

alperes az elsőfokú eljárásban,

A BÍRÓSÁG (harmadik tanács),

tagjai: K. Jürimäe tanácselnök (előadó), M. Safjan, N. Piçarra, N. Jääskinen és M. Gavalec bírák,

főtanácsnok: N. Emiliou,

hivatalvezető: M. Longar tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2022. január 26-i tárgyalásra,

a főtanácsnok indítványának a 2022. május 12-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

- 1 Fellebbezésükkel az HSBC Holdings plc, az HSBC Bank plc és az HSBC Continental Europe, korábban HSBC France (a továbbiakban együtt: HSBC társaságok) az Európai Unió Törvényszéke 2019. szeptember 24-i HSBC Holdings és társai kontra Bizottság ítéletének (T-105/17, a továbbiakban: megtámadott ítélet, EU:T:2019:675) részleges hatályon kívül helyezését kérik, amely ítéletben a Törvényszék megsemmisítette az EUMSZ 101. cikk és az EGT-Megállapodás 53. cikke alkalmazására vonatkozó eljárásban (AT.39914 – „Euro Interest Rate Derivatives” ügy) 2016. december 7-én hozott C(2016) 8530 final bizottsági határozat 2. cikkének b) pontját (a továbbiakban: vitatott határozat), és keresetüket a továbbiakban elutasította.

Tényállás

- 2 A jogvita alapját képező tényállást a Törvényszék a megtámadott ítélet 1–29. pontjában fejtette ki. A jelen eljárás szempontjából a tényállás a következőképpen foglalható össze.
- 3 A vitatott határozatban a Bizottság megállapította, hogy az HSBC társaságok megsértették az EUMSZ 101. cikket és az Európai Gazdasági Térségről szóló 1992. május 2-i megállapodás (HL 1994. L 1., 3. o.; magyar nyelvű különkiadás 11. fejezet, 52. kötet, 3. o.; a továbbiakban: EGT-Megállapodás) 53. cikkét azáltal, hogy 2007. február 12. és március 27. között egységes és folyamatos jogsértésben vettek részt, amelynek célja az volt, hogy az „Euro Interbank Offered Rate” (Euribor) és/vagy az Euro Over-Night Index Average (EONIA) kamatlábakhoz kötött

euróalapú kamatderivatívák (Euro Interest Rate Derivatives [EIRD]) piacán megváltoztassák az árak rögzítésének rendes menetét, és velük szemben egyetemlegesen 33 606 000 euró összegű bírságot szabott ki.

- 4 Az HSBC-csoport (a továbbiakban: HSBC) egy olyan bankcsoport, amelynek egyik tevékenysége a befektetési, finanszírozási és piaci banki tevékenység. Az HSBC Holdings, az HSBC legfelsőbb szintű anyavállalata, az HSBC France, jelenleg HSBC Continental Europe anyavállalata, amely utóbbi pedig az HSBC Bank anyavállalata. Az HSBC France és az HSBC Bank feleltek az EIRD-k kereskedelméért. Az HSBC France volt felelős a kamatlábak Euribor-panel felé történő közléséért.
- 5 2011. június 14-én a Barclays bankcsoport (a Barclays plc, a Barclays Bank plc, a Barclays Directors Ltd, a Barclays Group Holding Ltd, a Barclays Capital Services Ltd és a Barclays Services Jersey Ltd; a továbbiakban: Barclays) marker iránti kérelmet nyújtott be a Bizottsághoz a kartellügyek esetében a bírságok alóli mentességről és a bírságok csökkentéséről szóló bizottsági közlemény (HL 2006. C 298., 17. o.) alapján, tájékoztatva a Bizottságot arról, hogy az EIRD termékek ágazatában kartell áll fenn, valamint kifejezve az ezen intézménnyel való együttműködés szándékát. 2011. október 14-én a Barclays feltételes mentességben részesült.
- 6 2011. október 18. és 21. között a Bizottság helyszíni vizsgálatokat tartott néhány londoni (Egyesült Királyság) és párizsi (Franciaország) pénzügyi intézmény, köztük az HSBC társaságok helyiségeiben.
- 7 2013. március 5-én és október 29-én a Bizottság az EK 81. cikkben és az EK 82. cikkben meghatározott versenyszabályok végrehajtásáról szóló, 2002. december 16-i 1/2003/EK tanácsi rendelet (HL 2003. L 1., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 2. kötet, 205. o.) 11. cikkének (6) bekezdése alapján jogsértési eljárást indított az HSBC társaságok, valamint a Barclays, a Crédit agricole SA és a Crédit agricole Corporate and Investment Bank (a továbbiakban együtt: Crédit agricole társaságok), a Deutsche Bank AG, a Deutsche Bank Services (Jersey) Ltd és a DB Group Services (UK) Ltd (a továbbiakban együtt: Deutsche Bank), a JP Morgan Chase & Co., a JP Morgan Chase Bank National Association és a JP Morgan Services LLP (a továbbiakban együtt: JP Morgan Chase társaságok), a Royal Bank of Scotland plc és a Royal Bank of Scotland Group plc (a továbbiakban együtt: RBS), valamint a Société générale ellen.
- 8 A Barclays, a Deutsche Bank, a Société générale és az RBS a Bizottság által az [EUMSZ 101.] és [EUMSZ 102. cikk] alapján folytatott eljárásokról szóló, 2004. április 7-i 773/2004/EK bizottsági rendelet (HL 2004. L 123., 18. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 3. kötet, 81. o.) 10a. cikke alapján vitarendezési eljárásban kívánt részt venni. Az HSBC társaságok, a Crédit agricole társaságok és a JP Morgan Chase társaságok úgy döntöttek, hogy nem vesznek részt e vitarendezési eljárásban.
- 9 2013. december 4-én a Bizottság a Barclays, a Deutsche Bank, a Société générale és az RBS tekintetében elfogadta az [EUMSZ] 101. cikk és az EGT-Megállapodás 53. cikke alkalmazására vonatkozó eljárásban (AT.39914 ügy, Euro Interest Rate Derivatives [EIRD] [Settlement]) hozott C(2013) 8512 final határozatot (a továbbiakban: vitarendezési határozat), amelyben megállapította, hogy e vállalkozások megsértették az EUMSZ 101. cikket és az EGT-Megállapodás 53. cikkét azáltal, hogy egységes és folyamatos jogsértésben vettek részt, amelynek célja az volt, hogy az EIRD termékek piacán megváltoztassák az árak rögzítésének rendes menetét.

A közigazgatási eljárás

- 10 2014. március 19-én a Bizottság kifogásközlést intézett az HSBC társaságokhoz, a Crédit agricole társaságokhoz és a JP Morgan Chase társaságokhoz.
- 11 Az HSBC társaságok DVD-n betekintheztek a Bizottság iratainak hozzáférhető részeibe, képviselőik számára pedig további iratbetekintést biztosítottak a Bizottság helyiségeiben. E társaságok betekintheztek továbbá a vitarendezési eljárásban részt vevő felekhez intézett kifogásközlésbe, e felek válaszaiba, valamint a vitarendezési határozatba.
- 12 2014. november 14-én az HSBC társaságok benyújtották a kifogásközlésre tett írásbeli észrevételeiket, és kifejtették álláspontjukat a 2015. június 15–17. között tartott meghallgatáson.
- 13 2016. április 6-án a Bizottság kijavította a vitarendezési határozatot a Société générale-ra kiszabott bírság összegének meghatározását illetően. Az HSBC társaságok betekintheztek e kijavító határozatba, valamint a mögöttes levelezésbe, tovább a Société générale által benyújtott, kijavított pénzügyi adatokba.

A vitatott határozat

- 14 2016. december 7-én a Bizottság meghozta a vitatott határozatot. E határozat 1. cikkének b) pontja és 2. cikkének b) pontja a következőképpen szól:

„1. cikk

A következő vállalkozások megsértették [az EUMSZ 101. cikket] és az EGT-Megállapodás 53. cikkét azáltal, hogy a jelzett időszakokban az euróalapú kamatderivatívák kapcsán egységes és folyamatos jogsértésben vettek részt. Ez az [Európai Gazdasági Térség (EGT)] egész területére kiterjedő jogsértés olyan megállapodásokból és/vagy összehangolt magatartásokból állt, amelyek célja az volt, hogy az euróalapú kamatderivatívák ágazatában torzítsák az árak összetevőinek rendes alakulását.

[...]

- b) [az HSBC társaságok] 2007. február 12. és 2007. március 27. között [...]

2. cikk

Az 1. cikkben megállapított jogsértés miatt kiszabott bírságok a következők:

[...]

- b) [az HSBC társaságok], egyetemleges felelősség mellett: 33 606 000 EUR.

Szóban forgó termékek

- 15 A szóban forgó jogsértések az EIRD termékekkel, vagyis az Euribor vagy az EONIA alapján indexált, euróalapú kamatderivatívákkal kapcsolatosak.

- 16 Az Euribor a referencia-kamatlábak összessége, amely tükrözi a nemzetközi tőkepiacokon gyakran alkalmazott bankközi hitelezés költségét. Az Euribort azon kamatláb indexeként határozzák meg, amely mellett az euróövezeten belül egy első osztályú bank egy másik első osztályú banknak bankközi lekötött euróbetéteket kínál. Az Euribort a panelbankok – többek között a jelen ítélet 7. pontjában említett bankok – által kínált, a Thomson Reuters mint az Európai Bankszövetség (EBF) kalkulációs megbízottja részére 10:45 és 11:00 óra között megküldött árak átlaga alapján naponta számítják ki; a vitatott határozat által érintett időszakban 47 ilyen első osztályú panelbank volt. A bankok hozzájárulást szolgáltatnak az Euribor 15 különböző kamatlábaihoz, amelyek futamideje egy héttől 12 hónapig terjed. Az EONIA ugyanazt a funkciót tölti be, mint az Euribor, de a napi kamatlábak tekintetében. Az EONIA-t az Európai Központi Bank (EKB) számítja ki az ugyanazon panelbankok által kínált fedezetlen („*unsecured*”) bankközi betétek kamatlábjának átlaga alapján, amely panelbankok hozzájárulásait az Euribor megállapítása során is felhasználják.
- 17 A leggyakoribb EIRD termékek a határidős kamatláb-megállapodások („*forward rate agreements*”), a kamatlábswapok („*interest rate swaps*”), a kamatlábopciók és a határidős kamatlábügyletek („*futures*”).

Az HSBC társaságoknak felrótt magatartások

- 18 A vitatott határozat (113) preambulumbekkezdésében a Bizottság a jelen ítélet 7. pontjában említett bankoknak felrótt magatartást a következőképpen írta le:

„A Barclays, a Deutsche Bank, a [JP Morgan Chase], a Société générale, a [Crédit agricole társaságok], az [HSBC társaságok] és az RBS több olyan kétoldalú kapcsolatban vett részt az EIRD termékek ágazatában, amely lényegében a különböző felek közötti alábbi gyakorlatokban nyilvánult meg:

- a) esetenként az egyes felek által foglalkoztatott kereskedők bizonyos Euribor lejáratok változatlan, alacsony vagy magas fixingjére vonatkozó preferenciákat továbbítottak és/vagy fogadtak; ezek a preferenciák a kereskedési pozícióiktól/kitettségeiktől függték;
- b) esetenként az egyes felek által foglalkoztatott kereskedők a kereskedési pozíciókra vagy a bizonyos Euribor futamidőket érintő jövőbeni javaslatokkal kapcsolatos szándékokra vonatkozó részletes, a nyilvánosság számára nem ismert/nem elérhető információkat osztottak meg egymással, a bankjaik legalább egyikének vonatkozásában;
- c) esetenként egyes kereskedők arra törekedtek, hogy EIRD kereskedési pozícióikat az ekképpen megszerzett és az a) vagy b) pontban felvázolt információkhoz igazítsák;
- d) esetenként egyes kereskedők arra törekedtek, hogy legalább egyik bankjuk jövőbeli Euribor javaslatait az ekképpen megszerzett és az a) vagy b) pontban felvázolt információkhoz igazítsák;
- e) esetenként az ilyen egyeztetésekben részt vevő legalább egy kereskedő megkörményezte az adott bank Euribor jegyzőit, vagy kifejezte ebbéli szándékát, azzal a céllal, hogy egy bizonyos irányú vagy meghatározott szintű javasolt értéket kérjen tőlük, amely ezt követően beadásra kerül az EBF kalkulációs megbízottjának;

- f) esetenként az ilyen egyeztetésekben részt vevő legalább egy kereskedő beszámolt a kamatjegyző válaszáról, vagy kifejezte ebbéli szándékát, még azt megelőzően, hogy a napi Euribor jegyzések beadásra kerültek volna a kalkulációs megbízotthoz; azokban az esetekben, amikor az érintett kereskedő már megbeszélte ezt a kamatjegyzővel, a tőle származó információkat átadta egy másik fél kereskedőjének;
- g) esetenként az egyik fél legalább egy kereskedője a bankjának EIRD kereskedési és árazási stratégiájára vonatkozó részletes és bizalmas adatokat adott át egy másik fél egyik kereskedőjének.”
- 19 A vitatott határozat (114) preambulumbekkezdésében a Bizottság ehhez hozzátette, hogy „[e]mellett, a különböző felek által foglalkoztatott bizonyos kereskedők az adott nap Euribor kamatlábainak meghatározását és közzétételét követően esetenként megbeszéltek az Euribor kamatláb meghatározásának eredményeit, beleértve az egyes bankok javaslatait is”.
- 20 A Bizottság úgy ítélte meg, hogy e magatartások egységes és folyamatos jogsértést valósítottak meg.
- 21 E minősítés igazolása érdekében a Bizottság elsősorban megállapította, hogy az említett magatartások egységes gazdasági célt követtek, amely az EIRD termékek alapján a résztvevők által fizetendő pénzüsszegek csökkentésében, illetve a nekik fizetendő pénzüsszegek növelésében állt. Másodszorban úgy ítélte meg, hogy a különböző magatartások egy közös magatartási mintát követtek, mivel a kartellben személyek stabil csoportja vett részt, a felek versenyellenes tevékenységük során igen hasonló mintát követtek, valamint a felek között zajló különböző tárgyalások azonos vagy egymással átfedésben lévő témákat érintettek, és így azoknak azonos vagy részben azonos volt a tartalmuk. Harmadszorban a Bizottság úgy vélte, hogy a versenyellenes információcserében részt vevő kereskedők hivatásos szakemberek voltak, és ismerték a kartell egészének általános tartalmát és lényeges jellemzőit, vagy ismerniük kellett azokat.
- 22 A Bizottság úgy tekintette, hogy az HSBC társaságok részt vettek ebben az egységes és folyamatos jogsértésben, hangsúlyozva, hogy a Barclaysszel fenntartott kétoldalú információcsere maga is az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése megsértésének minősül.
- 23 A részvétel időtartamát illetően a Bizottság az HSBC társaságok tekintetében 2007. február 12-t tekintette kezdő időpontnak, 2007. március 27-ét pedig záró időpontnak.

A bírság összegének kiszámítása

– A bírság alapösszege

- 24 Ami először is a kartellben részt vevő bankok eladásai értékének megállapítását illeti, mivel az EIRD termékek a szó szokásos értelmében nem generálnak eladásokat, a Bizottság az eladások értékét helyettesítő érték révén állapította meg. Ezenkívül az ügy körülményeire figyelemmel úgy ítélte meg, hogy célszerűbb nem az évesített helyettesítési értéket figyelembe venni, hanem a bankok jogsértésben való részvétele időtartamának megfelelő havi helyettesítési értékekre kell támaszkodni. Emlékeztetett arra, hogy nem volt köteles matematikai képletet alkalmazni, valamint hogy mérlegelési mozgástérrel rendelkezett az egyes bírságok összegének meghatározását illetően.

- 25 A Bizottság úgy vélte, hogy helyettesítő értéként az azon pénzforgalom által eredményezett pénzbeli bevételt kell figyelembe venni, amelyet az egyes bankok a bármely lejáratú Euriborhoz és/vagy EONIA-hoz kapcsolódó, és az EGT-ben székhellyel rendelkező partnerekkel jegyzett EIRD portfóliójuk után szereztek meg, amelyekre egységesen 98,849%-os csökkentési együtthatót alkalmazott.
- 26 A Bizottság ennél fogva az eladások értékét az HSBC társaságok tekintetében 192 081 799 eurónak tekintette.
- 27 Ami másodszor a jogsértés súlyát illeti, a Bizottság 15%-os súlyossági együtthatót vett figyelembe, mivel a jogsértés az árak összehangolására és árrögzítő megállapodásokra vonatkozott. Ezt 3%-os súlyossági együtthatóval egészítette ki azon körülményre hivatkozva, hogy a kartell az EGT egészét érintette, és a valamennyi EIRD termékre alkalmazandó kamatlábakra vonatkozott, továbbá hogy az említett euróra vonatkozó kamatlábak alapvető fontosságúak a belső piacon a pénzügyi feltételek összehangolása, illetve a tagállami banki tevékenységek szempontjából.
- 28 Ami harmadszor a jogsértés időtartamát illeti, a Bizottság hangsúlyozta, hogy a kartell egyes résztvevői részvételének időtartamát „a hónapok lefelé kerekített száma alapján arányosan” vette figyelembe, aminek alapján az HSBC társaságokkal szemben 0,08%-os szorzótényezőt alkalmazott.
- 29 Negyedszer, a Bizottság „belépési díjként” 18%-os kiegészítő összeggel egészítette ki az eladások értékét, mivel a jogsértés az árak horizontális rögzítéséből állt, annak érdekében, hogy elrettentse a vállalkozásokat az ilyen gyakorlatokban való részvételtől, a jogsértés időtartamától függetlenül.
- 30 A Bizottság ennél fogva a bírság alapösszegét az HSBC társaságok tekintetében 37 340 000 euróban állapította meg.

– *A bírság végösszege*

- 31 A Bizottság megállapította, hogy az HSBC társaságok marginálisabb vagy kisebb szerepet játszottak a jogsértésben, amely nem hasonlítható a főbb szereplők szerepéhez, és esetükben 10%-kal csökkentette a bírság alapösszegét. A megtámadott határozat 2. cikkének b) pontja tehát e társaságokkal szemben 33 606 000 euró végösszegű bírságot szab ki.

A Törvényszékhez benyújtott kereset és a megtámadott ítélet

- 32 A Törvényszék Hivatalához 2017. február 17-én benyújtott keresetlevelükkel az HSBC társaságok keresetet indítottak a vitatott határozat részleges megsemmisítése iránt.
- 33 Keresetükben az HSBC társaságok mind a vitatott határozat 1. cikkének, illetve 2. cikke b) pontjának megsemmisítése iránti kérelmeket, mind pedig – másodlagosan – az említett 2. cikk b) pontjában kiszabott bírság összegének megváltoztatása iránti kérelmeket benyújtottak.
- 34 Először is a vitatott határozat 1. cikkének, másodlagosan pedig e határozat 1. cikke b) pontjának megsemmisítése iránti kérelmük alátámasztása érdekében az HSBC társaságok öt jogalapra hivatkoztak.

35 E jogalapok a következőkre vonatkoztak:

- a Bizottság által elfogadott, cél általi jogsértésnek minősítés (első jogalap);
- a Bizottság által elfogadott egységes és folyamatos jogsértésnek való minősítés (második, harmadik és negyedik jogalap), különösen a Bizottság azon megállapítása, amely szerint az HSBC és a többi fél által kötött összejátszásra irányuló megállapodások egységes cél elérésére irányuló átfogó terv részét képezték (második jogalap), az HSBC társaságok arra irányuló szándéka, hogy e célt előmozdítsák (harmadik jogalap), valamint a tudomásuk a jogsértés többi résztvevőjének magatartásáról (negyedik jogalap); továbbá
- az ártatlanság vélelmének és a megfelelő ügyintézéshez való jognak, valamint az HSBC társaságok védelemhez való jogának a megsértése, amennyiben a vitatott határozatot egy olyan vitarendezési határozatot követően fogadták el, amelyben a Bizottság már állást foglalt e társaságoknak a szóban forgó jogsértésben való részvételét illetően (ötödik jogalap).

36 A megtámadott ítéletben a Törvényszék az említett jogalapok mindegyikét elutasította.

37 Az első, az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése értelmében vett cél általi jogsértésnek minősítésre vonatkozó jogalapot illetően a Törvényszék elutasította e jogalap első részét, amely e minősítésnek az Euribor 2007. március 19-i manipulációjára való alkalmazását vitatta. E tekintetben a megtámadott ítélet 93. és 94. pontjában a Törvényszék megállapította, hogy a Bizottság nem alkalmazta tévesen a jogot, illetve nem követett el mérlegelési hibát, amikor megállapította, hogy a vitatott határozat (392) preambulumbekzdésében leírt magatartások összessége – ideértve a 2007. március 19-i manipulációt is – a piaci szereplők közötti információs aszimmetria létrehozásával korlátozta a versenyt, mivel a jogsértés résztvevői egyrészt jobb helyzetben voltak, hogy bizonyos pontossággal előre ismerjék, az összejátszó versenytársak milyen szinten fogják vagy hivatottak megállapítani az Euribort, másrészt pedig tudták, hogy az Euribort mesterséges szinten állapították-e meg.

38 Ami az említett jogalap második részét illeti, amely az HSBC társaságoknak felrótt többi magatartás cél általi jogsértésnek való minősítésére vonatkozott, a Törvényszék először megvizsgálta e minősítés megalapozottságát a medián árakkal kapcsolatos információcserék vonatkozásában, és megállapította, hogy a Bizottság nem követett el hibát, amikor megállapította, hogy a 2007. február 14-i és 16-i megbeszéléseken történt ilyen információcserék versenykorlátozó célúak voltak. Ezt követően megvizsgálta az annak megalapozottságát vitató kifogást, hogy a kereskedési pozíciókkal kapcsolatos információcserét cél általi korlátozásnak minősítették. A Törvényszék lényegében megállapította, hogy azon kereskedési pozíciókkal kapcsolatos megbeszélések nagy többsége, amelyeken a HSBC társaságok kereskedői részt vettek, vagyis a 2007. február 12-i, 13-i és 28-i, valamint a 2007. március 19-i megbeszélések az Euribor 2007. március 19-i manipulációjához kapcsolódtak, így a Bizottság helyesen állapította meg, hogy e megbeszélések cél általi versenykorlátozásnak minősülnek tekintetükben. Ezzel szemben a Törvényszék úgy ítélte meg, hogy a 2007. március 9-i és 14-i megbeszélések önmagukban vagy együttesen nem tekinthetők az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése értelmében vett versenykorlátozó célúnak, mivel egyrészt e megbeszélésekre nem az Euribor 2007. március 19-i manipulációjának céljából került sor, másrészt pedig nem csökkentették vagy szüntették meg a piaci bizonytalanságot olyan módon, hogy abból a Bizottság a hatásaik vizsgálata nélkül következtethetett az EIRD termékek ágazatában az árösszetevők szokásos árfolyamára gyakorolt befolyásra.

- 39 A második, harmadik és negyedik jogalapot illetően, amelyek a Bizottság által alkalmazott, egységes és folyamatos jogsértésnek való minősítésre vonatkoztak, a Törvényszék először is elutasította a második jogalapot, amely vitatta az egységes céllal rendelkező „átfogó terv” fennállását. Ezt követően megvizsgálta a negyedik jogalapot, amely azt vitatta, hogy az HSBC társaságok tudomással bírtak a többi résztvevő jogsértő magatartásáról. E tekintetben a Törvényszék különbséget tett egyrészt a 2007. március 19-i manipuláció és megismétlésének lehetősége, másrészt pedig a Bizottság által az egységes és folyamatos jogsértés megállapításához figyelembe vett egyéb magatartások között. A megtámadott ítélet 273. pontjában a Törvényszék megállapította, hogy az HSBC társaságok egységes és folyamatos jogsértésben való részvétele csak egyrészt az e jogsértés címén tanúsított saját magatartásuk, másrészt pedig a többi bank 2007. március 19-i manipuláció keretébe illeszkedő magatartása és esetleges megisméltése tekintetében volt megállapítható. Végül a Törvényszék elutasította az HSBC társaságok azon szándékára vonatkozó harmadik jogalapot, hogy részt vegyenek az egységes és folyamatos jogsértésben, mivel a 2007. március 19-i manipulációt és annak megisméltését illetően az egységes és folyamatos jogsértésben való részvételre irányuló szándék egyértelműen kitűnt a Bizottság által előterjesztett bizonyítékokból.
- 40 A Törvényszék a megtámadott ítélet 283–293. pontjában mint hatástalant elutasította a téves jogalkalmazásra és a lényeges eljárási szabályok megsértésére alapított ötödik jogalapot.
- 41 Másodsor, az HSBC társaságok olyan jogalapot fogalmaztak meg, amely a vitatott határozat 2. cikke b) pontja jogszerűségének vitatására irányul, amely rendelkezésben a Bizottság bírságot szabott ki velük szemben az egységes és folyamatos jogsértésben való részvételük miatt. A Törvényszék úgy ítélte meg, hogy e jogalap négy részre osztható, mivel e társaságok először is aktualizált pénzbeli bevételek felhasználását vitatták az eladások értékének meghatározása érdekében, másodsor az alkalmazott súlyossági tényezőt, harmadsor az alkalmazott kiegészítő összeget, negyedsor pedig az enyhítő körülmények értékelését. Az említett társaságok elsődlegesen a vitatott határozat 2. cikke b) pontjának megsemmisítését, másodlagosan pedig a velük szemben kiszabott bírság összegének csökkentését kérték.
- 42 E jogalap első részében az HSBC társaságok azt kifogásolták, hogy a Bizottság az eladások értékét az EIRD termékek után a jogsértés időszakában elért pénzbeli bevételekre alapozta, amelyekre 98,849%-os szorzótényezőt alkalmazott. A Törvényszék úgy ítélte meg, hogy e rész három kifogásra osztható, amelyek közül az első az aktualizált pénzbeli bevételek figyelembevételének téves jellegén, a második az HSBC társaságok jogsértésben való részvételének kezdete előtt kötött szerződésekből eredő pénzbeli bevételek figyelembevételének téves jellegén, a harmadik pedig azon alapult, hogy a Bizottság által alkalmazott 98,849%-os csökkentési együttható nem kellően indokolt.
- 43 A Törvényszék elutasította az említett rész első és második kifogását. Ezzel szemben helyt adott ugyanezen rész harmadik kifogásának, amely azon alapult, hogy a Bizottság által alkalmazott 98,849%-os csökkentési együttható nem kellően indokolt, következésképpen megsemmisítette a vitatott határozat 2. cikkének b) pontját, a keresetet ezt meghaladó részében pedig elutasította.

A Bíróság előtti eljárás és a felek kérelmei

- 44 Fellebbezésükben az HSBC társaságok azt kérik, hogy a Bíróság:
- helyezze hatályon kívül a megtámadott ítélet rendelkező részének 2. pontját;

- semmisítse meg a vitatott határozat 1. cikkének b) pontját, másodlagosan pedig ezen 1. cikk b) pontját annyiban, amennyiben az a HSBC társaságok egységes és folyamatos jogsértésben való, 2007. március 19. utáni részvételére hivatkozik; valamint
 - a Bizottságot kötelezze a Törvényszék és a Bíróság előtti eljárások során felmerült költségek viselésére.
- 45 A Bizottság azt kéri, hogy a Bíróság utasítsa el a fellebbezést, és az HSBC társaságokat kötelezze az összes költség viselésére.
- 46 A Bíróság elnöke 2020. július 16-i HSBC Holdings és társai kontra Bizottság végzésével (C-883/19 P, EU:C:2020:561) és az HSBC Holdings és társai kontra Bizottság végzésével (C-883/19 P, nem tették közzé, EU:C:2020:601) helyt adott a Crédit agricole társaság és a JP Morgan Chase társaságok arra irányuló kérelmeinek, hogy engedélyezzék számukra, hogy az HSBC társaságok kérelmeinek támogatása végett beavatkozhatnak.
- 47 A Bíróság harmadik tanácsának elnöke 2022. augusztus 12-i végzésével törölte a felszámolás alatt álló JP Morgan Services LLP-t az eljárásban beavatkozói minőségéből. Ettől az időponttól kezdve a „JP Morgan Chase társaságokat” fordulatot úgy kell érteni, mint amely kizárólag a JP Morgan Chase & Co. és a JP Morgan Chase Bank, National Associationt jelöli.

A szóbeli szakasz újbóli megnyitása iránti kérelemről

- 48 A főtanácsnok indítványának ismertetését követően az HSBC társaságok 2022. július 8-i levelükben az eljárás szóbeli szakaszának újbóli megnyitását kérték. Kérelmük alátámasztása érdekében e társaságok arra hivatkoznak, hogy ezen indítvány ténybeli tévedéseket tartalmaz, vagy a jelen ügy olyan szempontjaira vonatkozik, amelyeket meg kell vitatni annak érdekében, hogy a Bíróság végleges döntést hozhasson ebben az ügyben.
- 49 Emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság eljárási szabályzatának 83. cikke szerint a Bíróság a főtanácsnok meghallgatását követően az eljárás során bármikor elrendelheti az eljárás szóbeli szakaszának újbóli megnyitását, különösen, ha úgy ítéli meg, hogy az ügy körülményei nincsenek kellően feltárva, vagy ha valamelyik fél e szakasz befejezését követően a Bíróság határozatára nézve döntő jelentőségű új tényt hoz fel, illetve ha az ügyet olyan érv alapján kellene eldönteni, amelyet a felek, illetve az Európai Unió Bírósága alapokmányának 23. cikke szerinti érdekeltek nem vitattak meg.
- 50 Márpedig a jelen ügyben a Bíróság úgy véli, hogy a határozathozatalhoz szükséges valamennyi információval rendelkeznek, és hogy ezek az információk a felek közötti vita tárgyát képezték.
- 51 Ami az HSBC társaságok azon érvét illeti, amely szerint a főtanácsnok indítványa ténybeli hibákat tartalmaz, emlékeztetni kell arra, hogy az Európai Unió Bíróságának alapokmánya és eljárási szabályzata nem teszi lehetővé, hogy az érdekelt felek a főtanácsnoki indítványra válaszként észrevételeket tegyenek (2017. március 8-i Viasat Broadcasting UK kontra Bizottság ítélet, C-660/15 P, EU:C:2017:178, 13. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 52 Ezenfelül az EUMSZ 252. cikk második bekezdéséből az következik, hogy a főtanácsnok feladata, hogy teljesen pártatlanul és függetlenül eljárva indokolással ellátott indítványt terjesszen elő azokban az ügyekben, amelyek esetében a részvételére van szükség, és a Bíróságot nem köti sem

ezen indítványa, sem pedig az annak alapjául szolgáló indokolás. Következésképpen az, ha a fél nem ért egyet ezzel az indítvánnyal, bármilyen kérdéseket is vizsgáljon a főtanácsnok az indítványban, önmagában nem indokolhatja a szóbeli szakasz újbóli megnyitását (2017. március 8-i Viasat Broadcasting UK kontra Bizottság ítélet, C-660/15 P, EU:C:2017:178, 14. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

- 53 A fenti megfontolásokra tekintettel a Bíróság a főtanácsnok meghallgatását követően úgy ítéli meg, hogy az eljárás szóbeli szakaszának újból megnyitását nem szükséges elrendelni.

A fellebbezésről

- 54 Fellebbezésük alátámasztása érdekében a beavatkozó felek által támogatott HSBC társaságok hat jogalapra hivatkoznak, amelyek lényegében a következők: az első téves jogalkalmazásra vonatkozik annak következményei tekintetében, hogy a Bizottság megsértette az ártatlanság vélelmét, valamint a megfelelő ügyintézés és a védelemhez való jog tiszteletben tartásának elvét, a második a 2007. március 19-i manipuláció tárgyának EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése értelmében vett cél általi jogsértésnek való minősítésével kapcsolatos téves jogalkalmazásra, a harmadik az abban álló téves jogalkalmazásra vonatkozik, hogy a Törvényszék a két, mediánárakról folytatott 2007. február 14-i és 16-i megbeszélést cél általi jogsértésnek tekintette, a negyedik a bizonyítékok elferdítésére vonatkozik annyiban, amennyiben a Törvényszék a két, február 12-i és 16-i megbeszélést anélkül vizsgálta cél általi jogsértésként, hogy az azokon elhangzottakat megvizsgálta volna, az ötödik az annak értékelése keretében elkövetett téves jogalkalmazásra, hogy a Bizottság által azonosított különböző magatartások egységes célt követnek, és végül a hatodik jogalap az annak értékelés során elkövetett téves jogalkalmazásra vonatkozik, hogy az HSBC egységes és folyamatos, olyan magatartásokat is magába foglaló jogsértésben vettek részt, amelyeket a vitatott határozat nem minősített jogsértőnek.

Az első jogalapról

A felek érvei

- 55 A beavatkozó felek által támogatott HSBC társaságok előadják, hogy a Törvényszék a megtámadott ítélet 287–292. pontjában tévesen alkalmazta a jogot az ötödik megsemmisítési jogalapjuk értékelése során, amely jogalap lényegében arra vonatkozott, hogy a vitarendezési határozatot az ártatlanság vélelmének, a megfelelő ügyintézéshez való joguk és a védelemhez való joguk, különösen a meghallgatáshoz való joguk megsértésével fogadták el.
- 56 Az HSBC társaságok kifejtik, hogy a Bizottság által folytatott időben eltolt eljárás kétségkívül előítélethez vezetett a felelősségük tekintetében, és így helyrehozhatatlanul megsértette a meghallgatáshoz való jogukat. Ezen okból a Törvényszéknek meg kellett volna semmisítenie a vitatott határozat 1. cikkének b) pontját.
- 57 Márpedig a Törvényszék téves kritériumot alkalmazott, amikor a megtámadott ítélet 289. pontjában úgy ítélte meg, hogy az HSBC társaságok által hivatkozott eljárási szabálytalanságok csak akkor eredményezhetik a vitatott határozat megsemmisítését, ha bizonyítást nyer, hogy e szabálytalanságok hiányában e határozat tartalma eltérő lett volna.

- 58 A 2019. január 16-i Bizottság kontra United Parcel Service ítéletből (C-265/17 P, EU:C:2019:23, 56. pont) eredő ítélkezési gyakorlatnak megfelelően ugyanis a Törvényszéknek meg kellett volna vizsgálnia, hogy a Bizottság objektív pártatlanságának hiánya azzal járt-e, hogy az HSBC társaságok elvesztették annak – akár csekély – esélyét, hogy jobban biztosítsák védelmüket. Ugyanezen kritériumot kellett volna alkalmazni annak vizsgálatához, hogy tiszteletben tartották-e az Európai Unió Alapjogi Chartája (a továbbiakban: Charta) 41. cikkének (1) bekezdésében, 47. cikkének (1) bekezdésében és 48. cikkében biztosított ártatlanság vélelmét és megfelelő ügyintézéshez való jogot.
- 59 Ráadásul a vállalkozás azon joga, hogy ügyeit részrehajlás nélkül intézzék, megköveteli, hogy a Bizottság gondosan és pártatlanul vizsgálja meg az ügy összes körülményét. Ha a Törvényszék helyesen alkalmazta volna az említett szempontot a jelen ügyben, ebből azt a következtetést vonta volna le, hogy a Bizottság objektív pártatlanságának hiánya a közigazgatási eljárás során döntően befolyásolta a vitatott határozatot. Így a Törvényszék a megtámadott ítélet 289. és 292. pontjában tévesen alkalmazta a jogot.
- 60 Ezenkívül, ellentétben azzal, ami a megtámadott ítélet 291. pontjából kitűnik, az ezen ítélet 289. pontjában alkalmazott kritériumot egyáltalán nem támasztja alá az 1975. december 16-i Suiker Unie és társai kontra Bizottság ítéletből (40/73–48/73, 50/73, 54/73–56/73, 111/73, 113/73 és 114/73, a továbbiakban: Suiker Unie ítélet, EU:C:1975:174) eredő ítélkezési gyakorlat.
- 61 Másodlagosan az HSBC társaságok úgy vélik, hogy még ha feltételezzük is, hogy a Törvényszék a jelen ügyben a helyes kritériumot alkalmazta, a vitatott határozat tartalma eltérő lett volna az állítólagos eljárási szabálytalanságok hiányában. Ez kitűnik a megtámadott ítélet 165–195. és 263–274. pontjából, amelyekben a Törvényszék úgy ítélte meg, hogy a Bizottság a vitatott határozatban ténybeli hibákat vétett. E hibák alapján meg kellett volna semmisítenie e határozat 1. cikkének b) pontját.
- 62 A Bizottság azt állítja, hogy a fellebbezés e jogalapját mint megalapozatlant el kell utasítani.
- 63 Először is a Törvényszék helyesen alkalmazta az objektív pártatlanság elvét, amikor hatástalanként elutasította az HSBC társaságok ötödik megsemmisítési jogalapját.
- 64 A Törvényszék a megtámadott ítélet 287. pontjában helyesen állapította meg, hogy az a kérdés, hogy a Bizottság objektív pártatlanságának esetleges hiánya és az ártatlanság vélelmének az HSBC társaságok tekintetében az akkor a versenypolitikáért felelős biztos nyilvános nyilatkozatai vagy a vitarendezési határozat elfogadása folytán történő esetleges megsértése hatással lehetett-e a vitatott határozat jogszerűségére, „nem [volt elválasztható] attól a kérdéstől, hogy az említett határozatban tett megállapításokat megfelelően [alátámasztották-e] a Bizottság által előterjesztett bizonyítékok”.
- 65 Következésképpen, amint azt a Törvényszék ezen ítélet 289. pontjában helyesen megállapította, az objektív pártatlanságot érintő szabálytalanság csak akkor vonhatja maga után a határozat megsemmisítését, „ha bizonyítást nyer, hogy e szabálytalanságok hiányában e határozat tartalma eltérő lett volna”.

- 66 Először is, e következtetések megfelelnek a Suiker Unie ítélet 90. és 91. pontjából következő elveknek, és semmi nem indokolja az ezen elvektől való eltérést. Így csak az akkor a versenypolitikáért felelős biztos nyilvános nyilatkozatainak tartalma számít, nem pedig azok formája. Következésképpen nem releváns az a tény, hogy e nyilatkozatokat e biztos tette, vagy azokat a vitarendezési határozat tartalmazza.
- 67 Ezt követően az HSBC társaságok állításával ellentétben a 2019. január 16-i Bizottság kontra United Parcel Service ítélet (C-265/17 P, EU:C:2019:23) a jelen ügyben nem releváns. Az HSBC társaságok összetévesztik az objektív pártatlanság megsértését és a vállalkozások azon ettől elkülönülő jogának fennállását, hogy az őket érintő végleges határozat meghozatala előtt meghallgassák őket. A jelen ügyben az HSBC társaságok védelemhez való jogát teljes mértékben tiszteletben tartották, mivel nem vitatott, hogy a Bizottság kifogásközlést intézett hozzájuk, teljes mértékben betekintettek az iratokba, és lehetőségük volt arra, hogy a vitatott határozat elfogadását megelőzően kifejtsék álláspontjukat.
- 68 Végül, ellentétben az HSBC társaságok által előadottakkal, az a kérdés, hogy a vitatott határozat eltérő lett volna-e a vitarendezési határozat hiányában, olyan ténykérdés, amely nem releváns annak értékelése szempontjából, hogy a Törvényszék a megfelelő jogi kritériumot alkalmazta-e az objektív pártatlanság állítólagos hiánya következményeinek meghatározása céljából. Ily módon a megtámadott ítélet 289. pontjában szereplő következtetés olyan ténybeli megállapítás, amelyet a fellebbezés szakaszában nem lehet megkérdőjelezni, így a HSBC társaságok által e következtetéssel szemben megfogalmazott kifogások elfogadhatatlanok. Ezenkívül a Bizottság azon a véleményen van, hogy mindenesetre a vitatott határozat nem lett volna eltérő a vitarendezési határozat hiányában sem.
- 69 Másodsor, a Bizottság tiszteletben tartotta mind az objektív pártatlanságra vonatkozó kötelezettségét, mind pedig az HSBC társaságok ártatlanságának vélelmét, amikor a vitarendezési határozatot a vitatott határozat elfogadását megelőzően fogadta el.
- 70 Először is, a „hibrid” eljárást mint olyat nem tiltja az ártatlanság vélelmének elve, amit az HSBC társaságok kifejezetten elismernek a fellebbezésükben. E megállapítást ezenkívül megerősítik az alkalmazandó jogszabályok, valamint a Bíróság és a Törvényszék releváns ítélkezési gyakorlata. Végeredményben a vitarendezési határozat egyáltalán nem tartalmaz felelősségmegállapítást, sem pedig bármely, az HSBC társaságoknak sérelmet okozó elemet.
- 71 Másodsor, a vitarendezési határozatban az HSBC társaságokra való hivatkozásokat az eljárás egy későbbi szakaszában biztosított eljárási biztosítékok fényében kell értékelni. Márpedig e társaságok minden megfelelő biztosítékban, köztük az ártatlanság vélelmében, valamint a vitatott határozat elfogadását megelőző tisztességes eljárásban is részesültek.

A Bíróság álláspontja

- 72 Első jogalapjukkal a beavatkozó felek által támogatott HSBC társaságok előadják, hogy a Törvényszék a megtámadott ítélet 287–292. pontjában tévesen alkalmazta a jogot, amikor hatástalanként elutasította az ártatlanság vélelmének, valamint a megfelelő ügyintézéshez való jognak és a védelemhez való jog tiszteletben tartásának megsértésére vonatkozó jogalapjukat.

- 73 Közelebbről az HSBC társaságok azt állítják, hogy a Törvényszék téves jogi kritériumot alkalmazott, amikor többek között ezen ítélet 289. pontjában úgy ítélte meg, hogy az állítólagos szabálytalanságok, különösen a Bizottság objektív pártatlanságának állítólagos hiányával kapcsolatos szabálytalanságok a vitatott határozat megsemmisítését vonhatják maguk után, ha bizonyítást nyerne, hogy e szabálytalanságok hiányában e határozatnak más lett volna a tartalma.
- 74 Előjáróban el kell utasítani a Bizottságnak a jelen jogalap alátámasztására felhozott egyes érvek elfogadhatatlanságára alapított érveit, amelyek szerint azok a Törvényszék ténybeli értékelésének vitatására irányulnak. E jogalap megfogalmazásából, valamint az annak alátámasztására felhozott érvek összességéből ugyanis egyértelműen kitűnik, hogy az HSBC társaságok azon jogi kritériumot kívánják vitatni, amelyet a Törvényszék az ötödik megsemmisítési jogalapjuk elutasítása érdekében alkalmazott, ami jogkérdésnek minősül.
- 75 Ezen ötödik megsemmisítési jogalapot illetően emlékeztetni kell arra, hogy e jogalappal az HSBC társaságok a Törvényszék előtt arra hivatkoztak, hogy a vitatott határozatot meg kell semmisíteni amiatt, hogy a vitarendezési határozatot a Bizottság egyrészt az ártatlanság vélelmének, másrészt pedig a megfelelő ügyintézéshez való jognak, valamint a védelemhez való jognak a megsértésével fogadta el.
- 76 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a Bizottság a közigazgatási eljárás során köteles tiszteletben tartani az érintett vállalkozások alapvető jogait. E tekintetben a megfelelő ügyintézéshez való jog körébe tartozó pártatlanság elvét meg kell különböztetni az ártatlanság vélelmének elvétől (lásd ebben az értelemben: 2021. március 18-i Pometon kontra Bizottság ítélet, C-440/19 P, EU:C:2021:214, 58. és 59. pont).
- 77 A Charta 41. cikkében biztosított megfelelő ügyintézéshez való jog azt írja elő, hogy mindenkinek joga van többek között ahhoz, hogy ügyeit az Európai Unió intézményei részrehajlás nélkül intézzék. A pártatlanság e követelménye magában foglalja egyrészt a szubjektív pártatlanságot abban az értelemben, hogy az ügyben eljáró érintett intézmény egyik tagja sem mutathat elfogultságot vagy személyes előítéletet, másrészt pedig az objektív pártatlanságot abban az értelemben, hogy az intézménynek e tekintetben megfelelő biztosítékokat kell nyújtania az összes jogszerű kétség kizárására (lásd ebben az értelemben: 2021. március 18-i Pometon kontra Bizottság ítélet, C-440/19 P, EU:C:2021:214, 58. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 78 Ami az ártatlanság vélelmét illeti, az az uniós jog általános elve, amelyet a Charta 48. cikkének (1) bekezdése rögzít. Ezen elv a kérdéses jogsértések jellegéből és az ehhez kapcsolódó büntetések komolyságából és jellegéből adódóan alkalmazandó azokban a vállalkozásokat érintő, versenyszabályok megsértésére vonatkozó eljárásokban, amelyek bírság vagy kényszerítő bírság megállapításához vezethetnek (lásd ebben az értelemben: 2021. március 18-i Pometon kontra Bizottság ítélet, C-440/19 P, EU:C:2021:214, 59. és 60. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 79 A Charta 48. cikkének megfelelően, az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló, 1950. november 4-én Rómában aláírt európai egyezmény (a továbbiakban: EJE) 6. cikkének (2) és (3) bekezdésével összefüggésben, amelyeket a Charta 52. cikke (3) bekezdésének megfelelően figyelembe kell venni e 48. cikk értelmezése során, sérül az ártatlanság vélelme, ha a vádlottra vonatkozó bírósági határozat vagy hivatalos megnyilvánulás végleges marasztalás kimondása hiányában olyan egyértelmű nyilatkozatot tartalmaz, amely szerint az érintett személy elkövette a szóban forgó jogsértést. Ebben az összefüggésben hangsúlyozni kell az igazságügyi

- hatóságok által használt kifejezéseknek, valamint megfogalmazásuk sajátos körülményeinek, továbbá a szóban forgó eljárás jellegének és összefüggéseinek jelentőségét (lásd ebben az értelemben: 2021. március 18-i Pometon kontra Bizottság ítélet, C-440/19 P, EU:C:2021:214, 61. és 62. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 80 Összetett büntetőeljárásokban, amelyek több olyan gyanúsított ellen folynak, akiknek a felelősségét nem lehet egyetlen eljárásban elbírálni, előfordulhat, hogy a vádlottak bűnösségének értékelése érdekében a hatáskörrel rendelkező bíróságnak szükségképpen említést kell tennie harmadik felek részvételéről, akiknek a felelősségét esetleg külön eljárásban fogják elbírálni. Ugyanakkor, amennyiben harmadik felek érintettségére vonatkozó tényekre kell hivatkozni, az eljáró bíróságnak kerülnie kell, hogy több információt közöljön, mint ami az előtte folyamatban lévő eljárásban vádolt személyek büntetőjogi felelősségének elemzéséhez szükséges. Ezenfelül a bírósági határozatok indokolását olyan módon kell megfogalmazni, hogy elkerülhető legyen az érintett harmadik személyek bűnösségével kapcsolatos esetleges prejudikálás, ami veszélyeztetheti az ezen személlyel szemben felhozott vádaknak egy külön eljárásban történő méltányos elbírálását (lásd ebben az értelemben: 2021. március 18-i Pometon kontra Bizottság ítélet, C-440/19 P, EU:C:2021:214, 63. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 81 A jelen ügyben a megtámadott ítélet 283–286. pontjában a Törvényszék a jelen ítélet 77. és 78. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlatnak megfelelően lényegében emlékeztetett az ártatlanság vélelmének elvére és a megfelelő ügyintézéshez való jogra.
- 82 A megtámadott ítélet 287. pontjában úgy ítélte meg, hogy az a kérdés, hogy a Bizottság objektív pártatlanságának esetleges hiánya, amely az ártatlanság vélelmének az HSBC társaságokkal szemben a vitarendezési határozat elfogadása során történő megsértéséből következhetett volna, hatással lehetett-e a vitatott határozat jogszerűségére, összemosódik azzal a kérdéssel, hogy az utóbbi határozatban tett megállapításokat megfelelően alátámasztják-e a Bizottság által benyújtott bizonyítékok.
- 83 Ebben az összefüggésben ezen ítélet 289–291. pontjában a Törvényszék a Suiker Unie ítéletre hivatkozva úgy ítélte meg, hogy a Bizottság objektív pártatlanságának esetleges hiányára vonatkozó szabálytalanság csak akkor vezethet a vitatott határozat megsemmisítéséhez, ha megállapítást nyer, hogy e szabálytalanság hiányában e határozatnak más lett volna a tartalma.
- 84 Az említett ítélet 289. pontjában a Törvényszék megállapította, hogy a jelen ügyben az említett határozat releváns indokainak teljes körű felülvizsgálata keretében – a megtámadott ítélet 288. pontjában említett szempontok kivételével – a Bizottság a jogilag megkövetelt módon bizonyította az HSBC társaságok részvételét a szóban forgó jogsértésben. Következésképpen megállapította, hogy semmi nem utal arra, hogy a vitarendezési határozatnak a vitatott határozat elfogadását megelőző elfogadása hiányában e határozat tartalma eltérő lett volna, és a jelen ítélet 75. pontjában összefoglalt jogalapot mint hatástalant elutasította.
- 85 Az ilyen érvelés azonban kétszeresen is téves jogalkalmazáson alapul.
- 86 Egyrészt a Törvényszék figyelmen kívül hagyta azt a – jelen ítélet 76. pontjában felidézett – különbségtételt, amelyet az ártatlanság vélelme és a megfelelő ügyintézéshez való jog között kell alkalmazni, mivel – amint az a megtámadott ítélet 287. és azt követő pontjaiból kitűnik – kizárólag a Bizottság objektív pártatlanságának hiánya szempontjából vizsgálta az HSBC

- társaságoknak az ártatlanság vélelmének megsértésére alapított érvelését. Márpedig, amint az a jelen ítélet 77. pontjából kitűnik, az objektív pártatlanság követelménye csak a megfelelő ügyintézéshez való jog egyik aspektusának minősül.
- 87 Másrészt a Törvényszék akkor is tévesen alkalmazta a jogot, amikor lényegében úgy ítélte meg, hogy a vitarendezési határozat elfogadása során az ártatlanság vélelmével kapcsolatos szabálytalanságok csak akkor vonhatják maguk után a vitatott határozat megsemmisítését, ha bizonyítást nyer, hogy e szabálytalanságok hiányában a vitatott határozatnak más lett volna a tartalma.
- 88 Az ártatlanság vélelme ugyanis, amelyet a jelen ítélet 79. és 80. pontjában felidézett módon értelmezve, akkor is alkalmazandó, ha a Bizottság egy és ugyanazon kartell tárgyában egymást követően két különböző határozatot hoz, amelyek különböző címzettjei voltak két külön eljárást követően, azaz egyrészt egy vitarendezési eljárás végén hozott, az együttműködő vállalkozásoknak címzett határozatot, másrészt pedig a rendes eljárás végén hozott, a kartellben részt vevő egyéb vállalkozásoknak címzett határozatot (lásd ebben az értelemben: 2021. március 18-i Pometon kontra Bizottság ítélet, C-440/19 P, EU:C:2021:214, 64. pont).
- 89 Egy ilyen, egymást követő határozatok elfogadásához vezető „hibrid” eljárásnak minősített esetben ugyanis objektíve szükséges lehet, hogy a Bizottság a vitarendezési eljárást lezáró határozatban foglalkozzon bizonyos, az állítólagos kartell résztvevőire vonatkozó olyan tényekkel és magatartással, amelyek a rendes eljárás tárgyát képezik. Mindazonáltal a Bizottság feladata, hogy a vitarendezési eljárást befejező határozatban ügyeljen arra, hogy megóvja azon vállalkozások ártatlanságának vélelmét, amelyek megtagadták az együttműködést, és akikkel szemben rendes eljárás van folyamatban (lásd ebben az értelemben: 2021. március 18-i Pometon kontra Bizottság ítélet, C-440/19 P, EU:C:2021:214, 65. pont).
- 90 Így annak ellenőrzése érdekében, hogy a Bizottság tiszteletben tartotta-e az ártatlanság vélelmét, az uniós bíróság feladata, hogy a vitarendezési eljárást befejező határozatot és annak indokolását összességében, valamint azon sajátos körülmények fényében vizsgálja, amelyek között e határozatot elfogadták. E határozat egyes részeiben ugyanis az állítólagos kartell többi résztvevője felelősségének hiányára való kifejezett utalás értelmét vesztené, ha az említett határozat más részeit a felelősségük idő előtti megállapításaként lehetne értelmezni (2021. március 18-i Pometon kontra Bizottság ítélet, C-440/19 P, EU:C:2021:214, 66. pont).
- 91 Ebből következik, hogy mivel az HSBC társaságok a Törvényszék előtt az ártatlanság vélelmének a vitarendezési határozat elfogadása miatti megsértésére hivatkoztak, a Törvényszék nem szorítkozhatott volna arra, hogy ezen érveket mint hatástalanokat utasítsa el azon az alapon, hogy nem nyert bizonyítást, hogy az állítólagos szabálytalanságok hiányában a vitatott határozat tartalma eltérő lett volna.
- 92 Figyelemmel a jelen ítélet 90. pontjában felidézettekre, a Törvényszék tehát köteles lett volna elemezni a vitarendezési eljárást lezáró határozatot és annak indokolását teljes egészében, mégpedig azon sajátos körülményekre tekintettel, amelyek között azt elfogadták, annak ellenőrzése érdekében, hogy – amint azt az HSBC társaságok állítják – e határozat értelmezhető-e felelősségük idő előtti megállapításaként.
- 93 Ennélfogva annak kimondásával, hogy a vitarendezési határozat elfogadása során az ártatlanság vélelmével kapcsolatos szabálytalanságok csak akkor vonhatják maguk után a vitatott határozat megsemmisítését, ha bizonyítást nyerne, hogy e szabálytalanságok hiányában a vitatott határozat

tartalma eltérő lett volna, a Törvényszék téves kritériumot alkalmazott, amely alapján nem vizsgálta meg azt a kérdést, hogy a vitarendezési határozat elfogadása sértette-e az ártatlanság vélelmének a vitatott határozat meghozatalához vezető eljárás keretében való tiszteletben tartását.

- 94 E tekintetben a Bizottság nem állíthatja, hogy a Törvényszék által a megtámadott ítéletben követett megközelítés összhangban állt volna a Bíróságnak a Suiker Unie ítéletből következő ítélkezési gyakorlatával.
- 95 Amint ugyanis a főtanácsnok az indítványának 60–62. pontjában megjegyezte, az, hogy a Bizottság a jelen ügyben szóban forgó „hibrid” eljárásban megsértette a pártatlanság elvét és az ártatlanság vélelmét, kellően súlyos jogsértésnek minősül, amely a vitatott határozat elfogadásához vezető eljárás egészét érintheti. Az ilyen szabálytalanság, amely az érintett vállalkozások ezen eljárás keretében biztosított alapvető jogainak megsértését eredményezi, nem hasonlítható össze az olyan jellegű hibákkal, amelyek súlyossága csekély hatással lehet a végleges határozatra, mint amilyen a Suiker Unie ítélet alapjául szolgáló ügy tárgyát képezte, amely ítélet egyébként nem „hibrid” eljárásra vonatkozott.
- 96 Így, anélkül hogy megfosztotta volna teljes tartalmától az ártatlanság vélelmét, a Törvényszék nem vonhatta volna ki magát a vitarendezési határozat annak meghatározása érdekében való vizsgálatára vonatkozó kötelezettség alól, hogy ez a határozat összeegyeztethető-e ezzel az elvvel, arra hivatkozva, hogy nem nyert bizonyítást, hogy a vitatott határozat tartalma eltérő lett volna a vitarendezési határozat hiányában.
- 97 A fenti megfontolásokra tekintettel a fellebbezés első jogalapjának helyt kell adni.

A második jogalapról

A felek érvei

- 98 A beavatkozó felek által támogatott HSBC társaságok előadják, hogy a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot, amikor megállapította, hogy a három hónapos lejáratú Euribor (Euribor-3M) 2007. március 19-i manipulációjára irányuló kísérlet az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése értelmében vett cél általi jogsértés fogalmának hatálya alá tartozik.
- 99 Közelebbről, a Bíróság ítélkezési gyakorlatára tekintettel a Törvényszék a megtámadott ítélet 101. és 102. pontjában tévesen állapította meg, hogy pusztán annak lehetősége, hogy e manipuláció felei a versenytársaiknál jobb feltételeket kínálnak, elegendő annak megállapításához, hogy az említett manipuláció elegendő károssági fokot mutat a verseny tekintetében ahhoz, hogy cél általi jogsértésnek minősüljön. Az információk a Törvényszék által hivatkozott aszimmetriája csak akkor korlátozhatta vagy torzíthatta volna a rendes versenyt az EIRD termékek rögzített és/vagy változó kamatlábai tekintetében, ha ez az információ biztosítja a kereskedők számára azt a lehetőséget és hajlandóságot, hogy versenyképesebb kamatlábat kínálnak. A versenyképesebb kamatlábak ajánlására vonatkozó elméleti képesség nem bizonyítja, hogy a 2007. március 19-i manipuláció önmagában ártott a rendes verseny megfelelő működésének az EIRD termékek ágazatában.
- 100 A Bizottság így sem a kifogásközlésben, sem a vitatott határozatban nem vizsgálta meg azt a kérdést, hogy a 2007. március 19-i manipulációról való tudomás a kereskedőket arra készítette-e, hogy versenytársaiknál versenyképesebb kamatlábakat kínálnak.

- 101 Az HSBC társaságok e tekintetben bizonyítékot terjesztettek elő, mégpedig az HSBC társaságok szakértői jelentését, amelyet a Bizottság nem vitatott. A Törvényszék által a megtámadott ítélet 101. pontjában tett azon megállapítás, amely szerint e bizonyíték csak általános megfontolásokat tartalmaz, az említett bizonyíték nyilvánvaló elferdítését képezi. Mindenesetre a Törvényszék nem rendelkezik semmilyen bizonyítékkal, amely alátámasztaná vagy akár sugallaná azt, hogy az Euribor-3M kamatláb manipulációjában részt vevő kereskedők arra voltak ösztönözve, hogy versenyképesebb kamatlábakat kínálnak. Úgy tűnik, hogy a Törvényszék a megtámadott ítélet 103. pontjában azt vélelmezi, hogy elegendő annak megállapítása, hogy a részt vevő kereskedők érdekében állt kereskedési pozíciójuk módosítása az e manipulációról való tudomásukra tekintettel. Márpedig épp ellenkezőleg, a kereskedőket nem ösztönözték arra, hogy árait annak érdekében igazítsák ki, hogy az említett manipulációt tükrözzék.
- 102 Következésképpen a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot a megtámadott ítélet 111. pontjában annak megállapításával, hogy a 2007. március 19-i manipuláció cél általi korlátozásnak minősül.
- 103 A Bizottság úgy véli, hogy e jogalap hatástalan.

A Bíróság álláspontja

- 104 Előljáróban el kell utasítani a Bizottság azon érvét, amely szerint a jelen jogalap hatástalan. Kétségtelen, hogy e jogalap lényegében a megtámadott ítélet 101. és 102. pontjára vonatkozik, amelyekben a Törvényszék elutasított egyes, az HSBC társaságok által az Euribor 2007. március 19-i manipulációjára alkalmazott cél általi versenykorlátozásnak való minősítés vitatása érdekében megfogalmazott érveket. Az említett jogalap azonban tágabban arra a kérdésre vonatkozik, hogy a Törvényszék az ezen ítélet 85. és azt követő pontjaiban szereplő értékelése alapján megalapozottan tekintette-e úgy, hogy e manipuláció elegendő károssági fokot mutat a verseny tekintetében, figyelembe véve az HSBC társaságok által hivatkozott azon körülményt, hogy az érintett kereskedőknek semmilyen érdeke nem fűződött ahhoz, hogy versenyképesebb kamatlábakat kínálnak versenytársaiknál.
- 105 A második jogalappal az HSBC társaságok tehát lényegében azt állítják, hogy a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot, amikor megerősítette e manipuláció cél általi jogsértésnek való minősítését, amelyet a Bizottság elfogadott.
- 106 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint az annak meghatározásakor lényeges jogi kritérium, hogy valamely megállapodás tartalmaz-e „cél általi” versenykorlátozást, annak megállapításában áll, hogy az ilyen megállapodás önmagában elegendő károssági fokot mutat a verseny tekintetében ahhoz, hogy úgy legyen tekinthető, hogy a hatásainak vizsgálatára nincs szükség (2015. november 26-i Maxima Latvija ítélet, C-345/14, EU:C:2015:784, 20. pont; 2020. április 2-i Budapest Bank és társai ítélet, C-228/18, EU:C:2020:265, 37. pont).
- 107 Annak értékelése érdekében, hogy valamely vállalkozások közötti megállapodás vagy vállalkozások társulása által hozott döntés a verseny tekintetében elegendő károssági fokot mutat-e ahhoz, hogy az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése értelmében vett „cél általi” versenykorlátozásnak kelljen tekinteni, e megállapodás rendelkezéseinek tartalmát és az általa elérni kívánt célkitűzéseket, valamint azt a gazdasági és jogi háttérrel kell megvizsgálni, amelybe a megállapodás illeszkedik. Az említett háttér értékelése keretében figyelembe kell venni továbbá az érintett termékek vagy szolgáltatások jellegét, valamint az érintett piac vagy piacok működésének és szerkezetének tényleges feltételeit is (2020. április 2-i Budapest Bank és társai ítélet, C-228/18, EU:C:2020:265, 51. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

- 108 A jelen ügyben a Törvényszék által a megtámadott ítélet 85–90. pontjában tett ténymegállapításokból kitűnik, hogy a 2007. március 19-i manipuláció abban állt, hogy alacsony ajánlatokat nyújtottak be az Euribor-3M címén annak érdekében, hogy csökkentsék e kamatlábat ebben az időpontban, azzal a céllal, hogy pénzügyi nyereséget érjenek el az EIRD termékek egyik kategóriáján, vagyis az Euribor-3M alapján indexált kamatlábra vonatkozó határidős („future”) szerződésekből. E megállapítások szerint, amelyeket az HSBC társaságok nem vitatnak, e manipuláció abban állt, hogy fokozatosan nagyon jelentős „vásárlói” kitettséget alakítottak ki, vagyis amelynek tekintetében a bank rögzített kamatot kap, és változó kamatot fizet, azzal, hogy összehangolt fellépés révén csökkenti a változó kamatláb szintjét az esedékesség időpontjában.
- 109 A Törvényszék a megtámadott ítélet 92. és 93. pontjában a jelen ítélet 107. pontjában felidézett ítélkezési gyakorlatnak megfelelően figyelembe vette a Bizottság által a vitatott határozatban az EIRD termékek piacának működésére és az e piacon megvalósuló pénzforgalom meghatározására vonatkozóan tett megállapításokat. Így rámutatott, hogy az Euribor kamatlába, amelyre a 2007. március 19-i manipuláció vonatkozott, közvetlenül meghatározta az EIRD termékek „változó kamata” alapján esedékes pénzforgalmat, valamint hogy az az EIRD termékek „rögzített kamata” alapján esedékes pénzforgalom meghatározása szempontjából is releváns.
- 110 A megtámadott ítélet e pontjaiból az következik, hogy a Bizottság által az említett manipuláció tekintetében elfogadott cél általi jogsértésnek való minősítés lényegében a piaci szereplők közötti információs aszimmetria által eredményezett versenykorlátozásból állt, mivel egyrészt az említett manipuláció résztvevői jobb helyzetben voltak ahhoz, hogy bizonyos pontossággal előre tudják, hogy az Euribor milyen szinten kerül meghatározásra, vagy hogy azt az összejátszó versenytársaiknak ilyen szinten kellene meghatározniuk, másrészt tudták, hogy az Euribort egy adott időpontban mesterséges szinten állapították-e meg.
- 111 Meg kell állapítani, hogy a Törvényszék jogosan állapította meg ezen indokok alapján, hogy a 2007. március 19-i manipuláció esetében a cél általi korlátozásként való minősítésnek helyt lehet adni.
- 112 A megtámadott ítélet 59–67. pontjából ugyanis az következik, hogy a Törvényszék helyesen támaszkodott a Bíróságnak a versenytársak közötti információcserére vonatkozó ítélkezési gyakorlatára.
- 113 Ezen ítélkezési gyakorlat értelmében az egyeztetés és az együttműködés összehangolt magatartásnak minősülő kritériumait a Szerződés versenyjogi rendelkezéseinek azon alapvető kiindulópontjára tekintettel kell értelmezni, amely szerint minden gazdasági szereplőnek önállóan kell meghatároznia a belső piacon folytatni kívánt politikáját (2015. március 19-i Dole Food és Dole Fresh Fruit Europe kontra Bizottság ítélet, C-286/13 P, EU:C:2015:184, 119. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 114 Bár ez az önállósági követelmény nem zárja ki azt, hogy a piaci szereplők racionálisan alkalmazkodjanak a versenytársaik megfigyelt vagy várható magatartásához, azt szigorúan tiltja, hogy ezek a szereplők közvetlenül vagy közvetve felvegyék egymással a kapcsolatot annak érdekében, hogy egy tényleges vagy lehetséges versenytárs piaci magatartását befolyásolják, vagy hogy az ilyen versenytársnak felfedjék az általuk elhatározott vagy tanúsítani kívánt piaci magatartást, amennyiben e kapcsolat célja vagy hatása olyan versenyfeltételek teremtése, amelyek – figyelembe véve a kínált termékek vagy szolgáltatások jellegét, a vállalkozások jelentőségét és számát, továbbá az érintett piac volumenét – nem felelnek meg a szóban forgó piacon szokásos feltételeknek (2015. március 19-i Dole Food és Dole Fresh Fruit Europe kontra Bizottság ítélet, C-286/13 P, EU:C:2015:184, 120. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

- 115 Így a Bíróság megállapította, hogy a versenytársak közötti információcsere ellentétesnek bizonyulhat a versenyszabályokkal, amennyiben az érintett piac működését illetően a bizonytalanság fokát csökkenti vagy megszünteti, aminek következménye a vállalkozások közötti verseny korlátozása (2015. március 19-i Dole Food és Dole Fresh Fruit Europe kontra Bizottság ítélet, C-286/13 P, EU:C:2015:184, 121. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 116 Különösen versenyellenes célúnak kell tekinteni az olyan információcserét, amely alkalmas arra, hogy megszüntesse az érdekelt felek bizonytalanságát a piaci magatartás érintett vállalkozások által végrehajtani kívánt változtatásának időpontját, mértékét és módszereit illetően (2015. március 19-i Dole Food és Dole Fresh Fruit Europe kontra Bizottság ítélet, C-286/13 P, EU:C:2015:184, 122. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 117 A jelen ügyben, amint azt a Törvényszék a megtámadott ítélet 95–97. pontjában megállapította, a 2007. március 19-i manipulációból eredő információs aszimmetria nem felelt meg a szóban forgó piac rendes feltételeinek, mivel az EIRD termékek piacán fennálló verseny szempontjából lényeges elem, vagyis az e piacon fennálló pénzforgalom meghatározása szempontjából releváns változó kamatlábra vonatkozott. E manipuláció így azt eredményezte, hogy megszüntették a kartell résztvevőinek bizonytalanságát az e piacon tanúsított magatartásuk megváltoztatásának időpontját, mértékét és módjait illetően, mindezt azon versenytársaik kárára, akik nem kaptak tájékoztatást e manipulációról. A Törvényszék e tekintetben különösen az HSBC társaságokkal kapcsolatban kiemelte, hogy amikor a kereskedők tárgyaltak a szóban forgó szerződések „rögzített kamatáról”, ezt annak tudatában teheték, hogy a változó kamatláb alacsony lesz.
- 118 Az említett manipuláció így csökkentette vagy megszüntette az érintett piac működésével kapcsolatos bizonytalanság fokát, aminek következménye a vállalkozások közötti verseny korlátozása, így a Törvényszék helyesen állapíthatta meg, hogy az elegendő károssági fokot mutat a verseny tekintetében ahhoz, hogy cél általi jogsértésnek minősüljön.
- 119 E következtetést nem kérdőjelezi meg az HSBC társaságok azon érve, amely szerint a Törvényszék által a megtámadott ítélet 96. pontjában megállapítottakkal ellentétben a kartell résztvevőinek nem állt érdekében, hogy versenyképesebb kamatlábakat kínálnak, mint a versenytársak, amikor tudomással bírtak arról, hogy a szóban forgó szerződésekhez kapcsolódó pénzforgalom pozitív volt.
- 120 E tekintetben, amint az a Bíróság ítélkezési gyakorlatából következik, az összehangolt magatartás akkor is versenyellenes célú lehet, ha nem áll közvetlen kapcsolatban a fogyasztói árakkal. Az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésének szövege ugyanis nem teszi lehetővé annak megállapítását, hogy csak azok az összehangolt magatartások tilosak, amelyek közvetlenül kihatnak a végső fogyasztók által fizetett árra. Éppen ellenkezőleg, az említett EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésének a) pontjából kitűnik, hogy az összehangolt magatartás versenyellenes célú lehet, ha „a beszerzési vagy eladási árak, illetve bármely egyéb üzleti feltétel közvetlen vagy közvetett rögzítéséből” áll (lásd ebben az értelemben: 2015. március 19-i Dole Food és Dole Fresh Fruit Europekontra Bizottság ítélet, C-286/13 P, EU:C:2015:184, 123. és 124. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 121 Mindenesetre az EUMSZ 101. cikk – a Szerződésben foglalt többi versenyjogi szabályhoz hasonlóan – nem csupán a versenytársak vagy a fogyasztók közvetlen érdekeinek, hanem a piac szerkezetének, ezáltal pedig magának a versenynek a védelmére is irányul. Ezért az összehangolt magatartás versenyellenes célja fennállásának megállapítása nem tehető függővé annak

megállapításától, hogy e magatartás közvetlen kapcsolatban áll a fogyasztói árakkal (lásd analógia útján: 2015. március 19-i Dole Food és Dole Fresh Fruit Europekontra Bizottság ítélet, C-286/13 P, EU:C:2015:184, 125. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

- 122 Márpedig a jelen ügyben az HSBC társaságok nem vitatják, hogy – amint azt a Törvényszék a megtámadott ítélet 100. és 101. pontjában megállapította – az EIRD termékek piacán a pénzforgalom az EIRD termékek „rögzített kamata” és „változó kamata” címén teljesítendő kifizetések ellentételezéséből ered. Ily módon megalapozottan állapította meg, hogy a releváns időpontokra alkalmazandó változó kamatlábra vonatkozó bennfentes információk megszerzése a jogsértésben részt vevő bankok kereskedői számára lehetővé tette az EIRD termékek jövedelmezőségének biztosításához számukra megfelelő rögzített kamatláb meghatározását.
- 123 A Bíróságnak többek között a jelen ítélet 116. pontjában felidézett ítélkezési gyakorlatára tekintettel az ilyen megállapítás elegendő volt annak megállapításához, hogy az EIRD termékek piacán a versenyfolyamat megváltozásával kapcsolatos magatartás áll fenn, anélkül hogy e tekintetben releváns lenne annak meghatározása, hogy az érintett kereskedőknek kereskedelmi érdekük fűződött-e ahhoz, hogy a változó kamatlábat egy adott szinten határozzák meg.
- 124 A Törvényszék HSBC társaságok által nem vitatott megállapításaiból ugyanis kitűnik, hogy az EIRD termékek piacának működésére tekintettel a változó kamatláb lefelé történő rögzítése kizárólag az érintett kereskedők azon üzleti érdekével magyarázható, hogy ne folytassanak érdemeken alapuló versenyt. Az EIRD termékek rögzített mértékének meghatározására alkalmas változó elem szintjéről megállapodva így tudatosan léptették az egymás közötti gyakorlati együttműködést a verseny kockázata helyére, ami a cél általi korlátozásnak minősítés körébe tartozik.
- 125 Ennélfogva anélkül, hogy határozni kellene az HSBC társaságok által előterjesztett bizonyítékok Törvényszék általi elferdítésére vonatkozó évről, meg kell állapítani, hogy a Törvényszék nem alkalmazta tévesen a jogot, amikor a megtámadott ítélet 111. pontjában megállapította, hogy a 2007. március 19-i manipuláció az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése értelmében vett cél általi korlátozásnak minősül.
- 126 Következésképpen a fellebbezés második jogalapját, mint megalapozatlant, el kell utasítani.

A harmadik jogalapról

A felek érvei

- 127 Harmadik jogalapjukkal a beavatkozó felek által támogatott HSBC társaságok vitatják a Törvényszék által a megtámadott ítélet 149–160. pontjában végzett értékelést a mediánárakkal („mids”) kapcsolatban 2007. február 14-én és 16-án folytatott beszélgetések vonatkozásában.
- 128 Álláspontjuk szerint a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot, különösen a megtámadott ítélet 154. és 157–160. pontjában, amikor az ezen árakra vonatkozó információcserék versenyt elősegítő hatásaira vonatkozó érveiket az úgynevezett „járulékos korlátozások” doktrínája alapján vizsgálta. A Törvényszéknek ugyanis inkább a „cél általi korlátozás” fogalmára vonatkozó ítélkezési gyakorlatra kellett volna támaszkodnia, aminek eredményeként az említett érveket a szóban forgó magatartás gazdasági és jogi összefüggéseiben elemezte volna.

- 129 Sem az HSBC társaságok, sem a Bizottság nem hivatkozott a Törvényszék előtt erre a doktrínára, amely a jelen ügyben nem releváns. Az említett doktrína inkább olyan magatartásra utal, amely egy adott piaci ügylet vagy kereskedelmi tevékenység keretébe illeszkedik, mint például valamely vállalkozás eladása vagy franchise-szerződés megkötése. Ezenkívül ugyanez a doktrína nem az egyetlen olyan eset, amelyben a valamely adott magatartás versenyt támogató jellegére alapított érv értékelhető.
- 130 Válaszukban az HSBC társaságok arra hivatkoznak, hogy a fellebbezés benyújtását követően a Bíróság a 2020. január 30-i Generics (UK) és társai ítéletben (C-307/18, EU:C:2020:52, 103. pont) és a 2020. április 2-i Budapest Bank és társai ítéletben (C-228/18, EU:C:2020:265, 74., 75., 81. és 82. pont) megerősítette, hogy amennyiben a megállapodásban részes felek az e megállapodáshoz kapcsolódó versenytámogató hatásokra is hivatkoznak, a cél általi korlátozásnak való minősítése során e hatásokat megfelelően figyelembe kell venni e megállapodás összefüggéseinek elemeként.
- 131 Így az HSBC társaságok azt kifogásolják, hogy a Törvényszék a kontextus releváns elemeként nem vette figyelembe a mediánárakkal kapcsolatos megbeszélések versenyt támogató hatásait, mivel tévesen állapította meg, hogy e hatások az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése keretében nem relevánsak, kivéve az úgynevezett „járulékos korlátozások” doktrínája keretében.
- 132 Márpedig az HSBC társaságok szakértői jelentése bizonyította az érintett megbeszélések versenyt elősegítő hatásait. E bizonyíték megfelel a 2020. január 30-i Generics (UK) és társai ítéletből (C-307/18, EU:C:2020:52, 103. pont) eredő követelményeknek, így azt a Törvényszék tévesen nem vizsgálta meg. Ezenkívül a Törvényszék nem azonosított egyetlen olyan bizonyítékot sem, amely szilárd és megbízható tapasztalatot támaszt alá annak igazolására, hogy a mediánárakkal kapcsolatos információcsere jellegénél fogva kellően káros volt a versenyre.
- 133 A Bizottság előadja, hogy a Törvényszék helyesen állapította meg, hogy a mediánárakkal kapcsolatos információcsere az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése értelmében vett cél általi jogsértésnek minősül. Az HSBC társaságok érvelése a megtámadott ítélet részleges és téves értelmezésén alapul.
- 134 Ezen ítélet 128–139. pontjában a Törvényszék válaszolt az HSBC társaságok azon érveire, amelyek szerint a mediánárakkal kapcsolatos információcsere kedvező hatással jár, és megerősítette a Bizottság azon megállapítását, hogy ezek az árak a kereskedőnek a piaci árról kialakult egyéni felfogását tükrözik. Ezt követően a megtámadott ítélet 128–148. pontjában, amelyeket az HSBC társaságok nem vitattak, a Törvényszék megvizsgálta, hogy a mediánárak milyen mértékben relevánsak az EIRD termékek ágazatában az árak rögzítése szempontjából, és azokat az okokat, amelyek miatt a szóban forgó információcserék, különösen a 2007. február 14-i és 16-i információcserék cél általi jogsértésnek minősülnek. Ebben az összefüggésben a megtámadott ítélet 154. és 157–160. pontjában a Törvényszék ezeket az információcseréket az úgynevezett „járulékos korlátozások” doktrínájára tekintettel értékelte, miután megállapította, hogy az említett információcserék az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésének hatálya alá tartoznak. Az HSBC társaságok nem vitatják ezt az okfejtést.
- 135 Mindenesetre megalapozatlanok az HSBC társaságok azon érvei, amelyek szerint a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot, amikor a gazdasági és jogi háttér értékelése keretében nem vette figyelembe a vitatott információcserék versenyt támogató elemeit. Ezek az érvek ugyanis nem alkalmasak arra, hogy észszerűen kétségbe vonják, hogy ezek az információcserék kellően károsak voltak a versenyre ahhoz, hogy cél általi versenykorlátozásnak minősüljenek.

136 Viszonzásában a Bizottság előadja, hogy 2020. január 30-i Generics (UK) és társai ítélet (C-307/18, EU:C:2020:52) és 2020. április 2-i Budapest Bank és társai ítélet (C-228/18, EU:C:2020:265) nem támasztja alá az HSBC társaságok álláspontját. Ráadásul ez utóbbiak hiába hivatkoznak a szakértői jelentésükre, mivel e jelentés relevanciáját a megtámadott ítélet 101. pontja helyesen utasította el. Ezenkívül, ellentétben azzal, amit e társaságok állítanak, a Bizottság nem a vitatott információcserék átminősítését végzi el, hanem a Bíróságnak az olyan magatartásokra vonatkozó ítélkezési gyakorlatára támaszkodik, amelyek alkalmasak arra, hogy megszüntessék a piacon a versenytársak bizonytalanságának mértékét. Végül, még ha a Bíróság azt is állapítaná meg, hogy a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot, amikor nem vette figyelembe a versenyt támogató hatásokat, e következtetés nem eredményezheti a megtámadott ítélet hatályon kívül helyezését. Az HSBC társaságok azon érve ugyanis, amely szerint a megbeszélések támogatják a versenyt, nem teszi lehetővé, hogy észszerűen kétségbe vonják a Bizottság azon megállapítását, hogy az információcsere a verseny torzítására irányult.

A Bíróság álláspontja

137 A mediánárrakkal kapcsolatos, a jelen jogalap tárgyát képező információcseréket illetően a Törvényszék a megtámadott ítélet 138. pontjában megállapította, hogy a Bizottság nem követett el hibát, amikor megállapította, hogy a 2007. február 14-i és 16-i megbeszéléseken történt információcserék versenykorlátozó célúak voltak.

138 A jelen jogalap keretében az HSBC társaságok előadják, hogy a Törvényszék téves kritériumot alkalmazott az ezen információcserék versenyt támogató hatásainak fennállására alapított érvek elutasítása érdekében, amelyek megkérdőjelezhetik a tekintetükben a cél általi korlátozásnak való minősítést. Lényegében azt róják fel a Törvényszéknek, hogy az úgynevezett „járulékos korlátozásoknak” a többek között az 1985. július 11-i Remia és társai kontra Bizottság ítéletből (42/84, EU:C:1985:327) és a 2014. szeptember 11-i MasterCard és társai kontra Bizottság ítéletből (C-382/12 P, EU:C:2014:2201) eredő doktrínájából indult ki.

139 E tekintetben a Bíróság kimondta, hogy amikor az egyezségben részt vevő felek az egyezség versenyt támogató hatásaira hivatkoznak, az ilyen hatásokat az egyezség háttérét képező körülményekként megfelelően figyelembe kell venni a „cél általi korlátozásként” minősítés szempontjából, mivel az ilyen hatások kétségbe vonhatják az összejátszásra irányuló érintett magatartásnak a verseny tekintetében fennálló elegendő károssági fokával kapcsolatos átfogó értékelést, következésképpen pedig e magatartás „cél általi korlátozásként” minősítését (2020. január 30-i Generics (UK) és társai ítélet, C-307/18, EU:C:2020:52, 103. pont).

140 Mivel a versenyt támogató hatások figyelembevételének nem az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése értelmében vett „cél általi korlátozásként” minősítés elvetése a célja, hanem csupán az, hogy megragadja az érintett magatartás objektív súlyát, következésképpen pedig meghatározza a bizonyításának módszereit, e figyelembevétel semmilyen módon nem ütközik a Bíróság azon állandó ítélkezési gyakorlatába, amely szerint az európai versenyjog nem ismeri a „józan mérlegelés elvét”, amely szerint valamely megállapodásnak az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése értelmében vett „cél általi korlátozásként” minősítése alkalmával mérlegelést kellene lefolytatni e megállapodás versenyt támogató és versenyellenes hatásaira vonatkozóan (2020. január 30-i Generics (UK) és társai ítélet, C-307/18, EU:C:2020:52, 104. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

- 141 Ezen ítélkezési gyakorlatból következik, hogy a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot, amikor a megtámadott ítélet 154. pontjában úgy ítélte meg, hogy az alapügylet járulékos korlátozásai kivételével csak az EUMSZ 101. cikk (3) bekezdése értékelésének keretében lehet figyelembe venni az esetleges versenyt támogató hatásokat.
- 142 Ezáltal a Törvényszék téves kritériumot alkalmazott, amikor a megtámadott ítélet 155. pontjában megállapította, hogy ennél fogva az HSBC társaságok feladata vagy annak bizonyítása, hogy a mediánárakkal kapcsolatos megbeszélések közvetlenül kapcsolódtak az EIRD termékek piacának működéséhez, és ahhoz szükségesek voltak, vagy pedig azt, hogy azok megfeleltek az EUMSZ 101. cikk (3) bekezdésében foglalt feltételeknek.
- 143 Az ilyen tévedés miatt nem vizsgálta meg az HSBC társaságok azon érveit, amelyek a mediánárakra vonatkozó információcseréhez kapcsolódó, versenyt támogató hatások fennállására vonatkoztak, holott ezekre e társaságok annak érdekében hivatkoztak, hogy megkérdőjelezzék az ezen információcserék tekintetében elfogadott cél általi korlátozásnak való minősítést.
- 144 Következésképpen a harmadik jogalapnak helyt kell adni.

A negyedik jogalapról

A felek érvei

- 145 E jogalappal az HSBC társaságok a megtámadott ítélet 164. pontját kifogásolják, amelyben a Törvényszék megállapította, hogy a 2007. február 12-i megbeszélés a 2007. március 19-i manipuláció keretébe illeszkedett, tehát az EUMSZ 101. cikkbe ütköző jogsértés részét képezi, csakúgy mint a 2007. február 16-i megbeszélés, amennyiben az a mediánárakra vonatkozó információcseréből állt. Állításuk szerint, mivel pusztán erre az indokra támaszkodva arra a következtetésre jutott, hogy nem szükséges megvizsgálni, hogy a 2007. február 12-i és 16-i megbeszélések is cél általi jogsértésnek minősülnek-e, a Törvényszék nyilvánvalóan elferdítette az elé terjesztett bizonyítékokat.
- 146 Ily módon az HSBC társaságok előadják, hogy a 2007. február 12-i megbeszélés két külön beszélgetést is magában foglalt a két érintett kereskedő között, ezért e társaságok megsemmisítés iránti keresetükben megkülönböztették e két beszélgetést. Ha a Törvényszék megfelelően, a másodiktól elkülönítve kezelte volna az első beszélgetést, szükségképpen arra a következtetésre jutott volna, hogy ez az első párbeszéd nem képezte az EUMSZ 101. cikk megsértését.
- 147 A 2007. február 16-i megbeszélést illetően a Törvényszék az előző pontban hivatkozotthoz hasonló téves jogalkalmazást és értékelési hibát követett el, mivel e napon két külön beszélgetésre került sor, azaz egyrészt egy első az átlagárakról, másrészt pedig egy második egy elszigetelt korábbi ügyletről és egy aktuális kereskedési pozícióról. Amint azt a Törvényszék a megtámadott ítélet 124. pontjában maga is elismerte, az első megbeszélés képezte az első megsemmisítési jogalap második része keretében hivatkozott első kifogás tárgyát, és a második megbeszélést e rész második kifogása keretében vitatták. A megsemmisítés iránti keresetben szereplő okok miatt ez a második megbeszélés nem alkalmas a verseny korlátozására vagy torzítására.
- 148 A Bizottság úgy véli, hogy a jelen jogalap hatástalan, és mindenesetre megalapozatlan.

A Bíróság álláspontja

- 149 A jelen jogalappal az HSBC társaságok a megtámadott ítélet 164. pontját kifogásolják, amelyben a Törvényszék lényegében úgy ítélte meg, hogy a 2007. február 12-i és 16-i megbeszélések kapcsolatban álltak a 2007. március 19-i manipulációval, vagy a mediánárakra vonatkoztak, ami igazolja azt, hogy a Bizottság megalapozottan minősítette cél általi korlátozásnak e megbeszéléseket. Arra hivatkoznak, hogy ez a következtetés elferdíti a bizonyítékokat.
- 150 E tekintetben meg kell állapítani, hogy – amint azt a Bizottság állítja – a jelen jogalap hatástalan.
- 151 Ugyanis, még ha feltételezzük is, hogy – amint azt a HSBC társaságok állítják – a 2007. február 12-i és 16-i megbeszéléseket úgy kell tekinteni, mint amelyek több olyan témát fedtek le, amelyek közül egyesek nem a 2007. március 19-i manipulációra vagy a mediánárakra vonatkoztak, e társaságok nem vitatják, hogy e megbeszéléseknek legalábbis részben versenyellenes célja volt e manipulációval összefüggésben.
- 152 Következésképpen e jogalap nem vezethet a megtámadott ítélet hatályon kívül helyezéséhez, tehát mint hatástalant el kell utasítani.

Az ötödik jogalapról

A felek érvei

- 153 E jogalappal a beavatkozó felek által támogatott HSBC társaságok a megtámadott ítélet 214–229. pontját vitatják, amelyekben a Törvényszék megállapította, hogy a Bizottság által azonosított különböző magatartások egységes célt követtek.
- 154 Az HSBC társaságok egyetértenek abban, hogy – amint azt a Törvényszék ezen ítélet 216. pontjában helyesen megállapította – az „egységes cél” fogalma nem határozható meg az egy adott ágazatban fennálló verseny torzítására való általános hivatkozással, mivel az ilyen értelmezés az „egységes és folyamatos jogsértés” fogalmát részben megfosztaná értelmétől. Ehhez hasonlóan az HSBC társaságok nem vitatják az említett ítélet 217. pontjában szereplő azon megállapítást, amely szerint kizárólag azon versenykorlátozások tartozhatnak a Bizottság által megállapított egységes célkitűzés körébe, amelyek tekintetében bizonyítást nyert, hogy azok célja az EIRD termékek rögzített vagy változó kamatlába rendes árfolyamának torzítása volt.
- 155 Mindazonáltal a Törvényszék tévesen értékelte azt a kérdést, hogy az HSBC társaságoknak a 2007. március 19-i manipulációhoz kapcsolódó magatartása, amennyiben e manipuláció az Euribor vonatkozásában benyújtott ajánlatokra vonatkozott, a kereskedési pozíciókkal, valamint az EIRD termékek árával kapcsolatos szándékokkal és stratégiákkal összefüggő egyéb információcserék egységes célt követtek-e.
- 156 Először is, ha a Bíróság helyt adna a jelen fellebbezés második jogalapjának, abból az következne, hogy a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot, amikor a megtámadott ítélet 219. és 220. pontjában megállapította, hogy a 2007. március 19-i manipuláció a Törvényszék által ezen ítélet 217. pontjában meghatározott egységes versenyellenes célt követte.

- 157 Másodszor mindenesetre a Törvényszék az említett ítélet 221–225. pontjában tévesen alkalmazta a jogot, amikor úgy ítélte meg, hogy a 2007. március 27-i megbeszélés versenyellenes célját nem vitatták.
- 158 Az HSBC társaságok ugyanis sosem ismerték el ezt a versenyellenes célt, és a Bizottság a vitatott határozatban sem tett ilyen megállapítást. Épp ellenkezőleg, a 2007. március 27-i megbeszélés egyetlen olyan része, amelyet e határozat az egységes és folyamatos jogsértés részének tekintett, a Barclays kereskedője 2007. március 19-i manipulációra vonatkozó kereskedési pozíciójának méretére vonatkozó információcsere. Így, még ha a Törvényszék a megtámadott ítélet 225. pontjában helyesen állapította is meg, hogy a referencia-kamatlábak különböző manipulációi főszabály szerint ugyanazon egységes célkitűzés alá tartozhatnak, a Bizottság indokolását a saját indokolásával helyettesítette, és így túllépte a felülvizsgálatának korlátait, amikor úgy ítélte meg, hogy a 2007. március 27-i megbeszélés ezt az egységes célt követte.
- 159 Harmadszor, ami a kereskedési pozíciókkal kapcsolatos információcseréket, valamint az árakkal kapcsolatos szándékokat és stratégiát illeti, a Törvényszék a megtámadott ítélet 228. pontjában tévesen állapította meg, hogy a 2007. február 14-i és 16-i, a mediánárakra vonatkozó megbeszélések közös célja az EIRD termékek rögzített vagy változó kamatlába rendes árfolyamának torzítása volt. A megtámadott ítélet 139–161. pontjában ugyanis semmi nem utal arra, hogy a mediánárakkal kapcsolatos megbeszélések ilyen célt követtek volna. Noha az HSBC társaságok által a harmadik fellebbezési jogalap keretében előadottakkal ellentétben a Törvényszéknek volt oka annak megállapítása, hogy e megbeszélések tárgya versenyellenes volt, ez utóbbiak célja nem az EIRD termékek rögzített vagy változó kamatlábának rendes árfolyama torzulása lett volna, amint az a megtámadott ítélet 217. pontjában kifejtésre került. Az ezen ítélet 139–161. pontjában ismertetett mechanizmus az EIRD termékek árának torzításában állótól eltérő helyzetre utal.
- 160 Az HSBC társaságok szerint a megtámadott ítélet 228. pontja tehát téves jogalkalmazáson alapul. A Törvényszéknek arra a következtetésre kellett volna jutnia, hogy bár a mediánárakra vonatkozó két megbeszélést céljánál fogva versenykorlátozónak kell tekinteni, amit e társaságok a harmadik fellebbezési jogalapban vitatnak, e megbeszélések a 2007. március 19-i manipulációtól eltérő célt követtek.
- 161 A Bizottság azt állítja, hogy a jelen jogalapot mint elfogadhatatlant el kell utasítani, mivel az a tények és bizonyítékok újbóli értékelését kéri a Bíróságtól. Mindenesetre a Bizottság szerint az HSBC társaságok által az említett jogalap alátámasztása érdekében előadott érvek egyenként vagy elfogadhatatlanok, vagy hatástalanok, illetve megalapozatlanok.

A Bíróság álláspontja

- 162 A jelen jogalap keretében az HSBC társaságok a Törvényszék azon értékelését vitatják, amely alapján arra a következtetésre jutott, hogy magatartásaik némelyike a Bizottság által a megtámadott ítélet 217. pontjában leírt egységes célkitűzés körébe tartozik, mint valamely egységes és folyamatos jogsértés alkotóeleme.
- 163 Először is a referencia-kamatlábak jövőbeli manipulációjának lehetőségére vonatkozó 2007. március 27-i megbeszélést illetően az HSBC társaságok egyrészt úgy vélik, hogy a Törvényszék a megtámadott ítélet 222. pontjában téves előfeltevésre támaszkodott, amikor azt állította, hogy e társaságok nem vitatták az e megbeszélések által követett versenykorlátozó célt.

- 164 A jelen fellebbezés szakaszában az HSBC társaságok annak állítására szorítkoznak, hogy soha nem ismerték el, hogy az említett megbeszélésnek ilyen célja volt. Ugyanakkor, amint azt a Törvényszék a megtámadott ítélet 222. pontjában megállapította, nem terjesztettek elő semmilyen megsemmisítési jogalapot azon körülmény vitatására, hogy a velük szemben megállapított jogsértési időszak végét 2007. március 27-ben, vagyis a vitatott megbeszélés időpontjában állapították meg. Márpedig a Törvényszéknek az ezen ítélet 216. és 217. pontjában szereplő megfontolásaira tekintettel, amelyeket az HSBC társaságok nem vitattak, e megállapítás szükségképpen azt jelentette, hogy e megbeszélés versenykorlátozó célt követett.
- 165 E tekintetben rá kell mutatni arra, hogy a keresetben nem szereplő új jogalapokat nem lehet előterjeszteni a fellebbezés során, amint az az eljárási szabályzat 127. cikkének (1) bekezdéséből következik, amely e szabályzat 190. cikke értelmében a fellebbezési eljárásban is alkalmazandó, így az HSBC társaságok érvelése elfogadhatatlan (lásd ebben az értelemben: 2000. november 23-i British Steel kontra Bizottság ítélet, C-1/98 P, EU:C:2000:644, 47. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 166 Másrészt az HSBC társaságok azáltal, hogy érvelésükkel azt állítják, hogy a megtámadott ítélet 222. pontjában szereplő következtetés ellentétes a vitatott határozatban szereplő megállapításokkal, lényegében azt kifogásolják, hogy a Törvényszék elferdítette e határozatot.
- 167 A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlatának megfelelően, ha a fellebbező a bizonyítékoknak a Törvényszék általi elferdítésére hivatkozik, akkor az EUMSZ 256. cikk, az Európai Unió Bírósága alapokmánya 58. cikkének első bekezdése és a Bíróság eljárási szabályzata 168. cikke (1) bekezdésének d) pontja alapján pontosan meg kell jelölnie a Törvényszék által elferdített bizonyítékokat, és bizonyítania kell azokat az elemzési hibákat, amelyek a Törvényszéket az értékelése során ezen elferdítéshez vezették. Egyébiránt az elferdítésnek nyilvánvalóan ki kell tűnnie az ügy irataiból, anélkül hogy szükséges lenne a tényállás és a bizonyítékok újbóli értékelése (2016. november 30-i Bizottság kontra Franciaország és Orange ítélet, C-486/15 P, EU:C:2016:912, 99. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 168 A jelen ügyben az HSBC társaságok által előterjesztett bizonyítékokból nem tűnik ki egyértelműen, hogy a Törvényszék a megtámadott ítélet 222. pontjában elferdítette volna a vitatott határozat (339), (358) és (491) preambulumbekendését.
- 169 Ennélfogva az HSBC társaságoknak a 2007. március 27-i megbeszélésre vonatkozó érvelése elfogadhatatlan.
- 170 Másodszor a mediánárrakkal kapcsolatos 2007. február 14-i és 16-i megbeszéléseket illetően meg kell állapítani, hogy az HSBC társaságok érvelésükkel a Törvényszék által az e megbeszélések által követett célra vonatkozóan elvégzett ténybeli értékeléseket vitatják.
- 171 Márpedig az ilyen érvelés a fellebbezés szakaszában elfogadhatatlan.
- 172 A fentiekre tekintettel az ötödik jogalapot mint megalapozatlant el kell utasítani.

A hatodik jogalapról

A felek érvei

- 173 E jogalappal az HSBC társaságok a Törvényszéknek a megtámadott ítélet 255–262. pontjában szereplő azon megállapítását vitatják, amely szerint e társaságok tudták, hogy olyan egységes és folyamatos jogsértésben vettek részt, amely nem csupán a 2007. március 19-i manipulációra terjedt ki, hanem az e manipuláció megismétlésének lehetőségére vonatkozó 2007. március 19-i és 27-i megbeszélésekre is.
- 174 Kifejtik, hogy az említett jogalap, amelynek elbírálása nem függ teljesen az ötödik jogalap keretében alkalmazottól, e társaságoknak a 2007. március 27-ig tartó egységes és folyamatos jogsértésről való tudomására vonatkozik, függetlenül attól, hogy a manipuláció megismétléséről ezen időpontban folytatott megbeszélés a Törvényszék által megállapított egységes célt követte-e.
- 175 Figyelembe véve az „egységes és folyamatos jogsértés” fogalmára alkalmazandó elveket, amelyekre a HSBC társaságok szerint a megtámadott ítélet 198., 260. és 261. pontja helyesen emlékeztetett, a Törvényszék azon következtetése, amely szerint e társaságok 2007. március 27-ig egységes és folyamatos jogsértésben vettek részt, azon az előfeltevésen alapul, hogy a 2007. március 27-én tett, a manipuláció megismétlésének lehetőségére való hivatkozás egyrészt az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése értelmében vett különös jogsértésnek, másrészt pedig a Törvényszék által hivatkozott ítélkezési gyakorlat értelmében „egyedi határozott intézkedésnek” minősül.
- 176 Márpedig a határozat sehol nem utal arra, hogy a 2007. március 19-i manipuláció „megismétléséről” szóló bármely megbeszélést az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése értelmében vett jogsértő magatartásnak kell tekinteni.
- 177 Ebben az összefüggésben az HSBC társaságok véleménye szerint a Törvényszék nem állapíthatta meg anélkül, hogy jogellenesen saját indoklását helyezte volna a Bizottság indoklása helyére, hogy az egységes és folyamatos jogsértésben való részvételük 2007. március 27-ig folytatódott, pusztán az ezen időpontban tartott találkozó keretében a manipuláció megismétlésének szándékára való utalás alapján.
- 178 Ezenkívül a kereskedési pozíciókkal kapcsolatos 2007. március 27-i információcsere nem tekinthető a 2017. november 10-i Icap és társai kontra Bizottság ítéletből (T-180/15, EU:T:2017:795, 223. pont) eredő ítélkezési gyakorlat értelmében vett „egyedi határozott intézkedésnek” sem, ami igazolná annak megállapítását, hogy a jogsértés 2007. március 19-ét követően is fennállt. Noha erre az információcserére 2007. március 27-én került sor, annak semmilyen más hatása nem volt, mint a 2007. március 19-i manipulációé.
- 179 Ebből következik, hogy a megtámadott ítélet 273. pontjában szereplő következtetés, amely szerint az HSBC társaságok egységes és folyamatos jogsértésben való részvétele megállapítható a többi banknak a 2007. március 19-i manipuláció keretébe illeszkedő magatartása és annak esetleges megismétlése tekintetében, téves jogalkalmazáson alapul.
- 180 Ráadásul e következtetés a vitatott határozat következtetéseiének megosztásán és a Bíróság ítélkezési gyakorlata által nem megengedett figyelmen kívül hagyásán alapul, ami önmagában téves jogalkalmazásnak minősül.

181 A Bizottság úgy véli, hogy a jelen jogalap vizsgálata teljes egészében az ötödik jogalap elbírálásától függ, a jelen jogalapot tehát ugyanazon indokok alapján el kell utasítani.

A Bíróság álláspontja

182 A jelen jogalappal az HSBC társaságok a Törvényszéknek a megtámadott ítélet 255–262. pontjában szereplő, a 2007. március 27-i megbeszélésre vonatkozó megállapításait kifogásolják.

183 Válaszukban kifejtik, hogy e jogalap nem arra vonatkozik, hogy ez a megbeszélés a Törvényszék által azonosított egységes célt követte-e.

184 Ugyanakkor meg kell állapítani, hogy az HSBC társaságok által az említett jogalap alátámasztása érdekében előadott érvelés lényegében arra irányul, hogy a Törvényszék tévesen tekintette úgy, hogy e megbeszélésnek versenyellenes célja volt.

185 Következésképpen meg kell állapítani, hogy a jelen jogalap ugyanazon indokok miatt elfogadhatatlan, mint amelyek az ötödik jogalap elfogadhatatlanságát igazolták.

A fellebbezésre vonatkozó következtetés

186 Mivel a Bíróság az első és a harmadik fellebbezési jogalaphoz helyt adott, a megtámadott ítéletet hatályon kívül kell helyezni annyiban, amennyiben az a rendelkező részének 2. pontjában elutasítja az HSBC társaságok által a vitatott határozat 1. cikkének, másodlagosan pedig e határozat 1. cikke b) pontjának megsemmisítése iránt benyújtott keresetet. A megtámadott ítélet mindazonáltal fennmarad annyiban, amennyiben e rendelkező rész 1. pontjában megsemmisíti az említett határozat 2. cikkének b) pontját.

A Törvényszék előtti keresetről

187 Az Európai Unió Bírósága alapokmánya 61. cikkének első bekezdése szerint a Bíróság a Törvényszék határozatának hatályon kívül helyezése esetén az ügyet érdemben maga is eldöntheti, amennyiben a per állása megengedi.

188 Amint az a megtámadott ítélet 42. pontjából kitűnik, az HSBC társaságok keresetükben egyrészt a vitatott határozat 1. cikkének, másodlagosan pedig e határozat 1. cikke b) pontjának megsemmisítése iránti kérelmeket terjesztettek elő. Másrészt az említett határozat 2. cikke b) pontjának megsemmisítése iránti kérelmeket, valamint az e cikk alapján kiszabott bírság összegének megváltoztatása iránti kérelmeket terjesztettek elő.

189 Ami a vitatott határozat 1. cikkének és másodlagosan e határozat 1. cikke b) pontjának megsemmisítése iránti kérelmeket illeti, az HSBC társaságok – amint azt a Törvényszék a megtámadott ítélet 48–51. pontjában összefoglalta – az alábbiakra vonatkozó öt jogalapot terjesztik elő:

– a Bizottság által elfogadott, cél általi jogsértésnek minősítés (első jogalap);

- a Bizottság által elfogadott egységes és folyamatos jogsértésnek minősítés (második, harmadik, negyedik jogalap);
 - az ártatlanság vélelmének, a megfelelő ügyintézéshez való jognak és a védelemhez való jognak a megsértése (ötödik jogalap).
- 190 Tekintettel többek között arra a körülményre, hogy ezek a jogalapok kontradiktórius vita tárgyát képezték a Törvényszék előtt, és hogy vizsgálatukhoz nem szükséges semmilyen további pervezető vagy bizonyításvételi intézkedés meghozatala, a Bíróság úgy ítéli meg, hogy a T-105/17. sz. ügyben benyújtott kereset érdemben való eldöntését a körülmények e jogalapok tekintetében megengedik, és arról jogerősen határozni kell (lásd ebben az értelemben: 2021. március 4-i Bizottság kontra Front Club Barcelona ítélet, C-362/19 P, EU:C:2021:169, 108. pont).

Az első, az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése értelmében vett „cél általi jogsértésnek” minősítésre vonatkozó jogalapról

A jogalap első részéről, amely vitatja az Euribor 2007. március 19-i manipulációja cél általi versenykorlátozásnak minősítését

- 191 Ugyanazon indokok alapján, mint amelyek a megtámadott ítélet 85–114. pontjában szerepelnek, és amelyeket a Bíróság el kíván fogadni, és tekintettel a jelen ítélet 104–126. pontjára, ezt az első részt el kell utasítani.

A jogalap második részéről, amely az HSBC társaságoknak felrótt többi magatartás cél általi jogsértésnek minősítésére vonatkozik

- 192 Amint azt a Törvényszék a megtámadott ítélet 124. pontjában megállapította, az HSBC társaságok érvelése két kifogásra bontható aszerint, hogy az egyrészt a mediánárakra vonatkozó információcsereként, másrészt pedig kereskedési pozíciókkal kapcsolatos információcsereként jellemzett megbeszélések tekintetében a Bizottság által alkalmazott cél általi korlátozásnak minősítés megalapozottságára vonatkozik.

– A mediánárakkal kapcsolatos információcserek cél általi korlátozásnak való minősítése megalapozottságát vitató kifogásról

- 193 Az HSBC társaságok vitatják a mediánárakkal kapcsolatos információcserek, azaz a 2007. február 14-i és 16-i megbeszélések cél általi korlátozásnak való minősítése megalapozottságát. Egyrészt ugyanis ezek az információcserek nem korlátozzák a versenyt, mivel a mediánárak nem minősülnek valamely kamatláb származékos árának vagy ára alkotóelemének. Másrészt ezek az információcserek lehetővé teszik, hogy kedvezőbb feltételeket kínáljanak az ügyfelek számára. Álláspontjuk szerint a vitatott határozat e tekintetben nyilvánvaló mérlegelési hibákat tartalmaz, és sérti az indokolási kötelezettséget.

- 194 A Bizottság a jelen kifogás elutasítását kéri.

- 195 A mediánárakkal kapcsolatos információcsere korlátozásának hiányára vonatkozó érveket illetően, tekintettel ezen árak jellegére, a Bíróság a megtámadott ítélet 139–148. pontjában szereplő indokokkal egyetértve úgy véli, hogy a Bizottság nem követett el hibát, amikor megállapította, hogy ezek az információcserék versenykorlátozó célt követnek.
- 196 Az említett információcserék állítólagos versenyt támogató jellegére alapított érvelést illetően a jelen ítélet 139. és 140. pontjából az következik, hogy az adott magatartás versenyt támogató hatásai figyelembevételének nem az a célja, hogy kizárja az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése értelmében vett „versenykorlátozásnak” való minősítést. Az ilyen hatásokat mindazonáltal megfelelően figyelembe kell venni e gyakorlat hátterének részeként, annak „cél általi korlátozásnak” minősítése szempontjából, mivel alkalmasak arra, hogy kétségbe vonják az érintett összejátszásra irányuló magatartás versenyre gyakorolt káros mértékére vonatkozó átfogó értékelést.
- 197 Mindazonáltal a Bíróság úgy ítélte meg, hogy e figyelembevétel azt feltételezi, hogy a versenyt támogató hatások nem csupán bizonyítottak és relevánsak, hanem az érintett megállapodás sajátosságát is képezik. Ráadásul az ilyen, versenyt támogató hatások pusztán jelenléte önmagában nem vezethet a „cél általi korlátozásnak” minősítés kizárásához. Még ha feltételezzük is, hogy a versenyt támogató e hatások bizonyítottak, relevánsak és konkrétan az érintett megállapodásra jellemzőek, azoknak kellően jelentőseknek kell lenniük, vagyis lehetővé kell tenniük, hogy észszerűen feltételezni lehessen az érintett megállapodásnak a verseny tekintetében fennálló, kellő károságát, következésképpen pedig a versenyellenes célját (2020. január 30-i Generics (UK) és társai ítélet, C-307/18, EU:C:2020:52, 105–107. pont).
- 198 E tekintetben rá kell mutatni, hogy az HSBC társaságok érvelése azon az állításon alapul, hogy egy piaci erővel rendelkező bank ügyfeleinek érdekében áll, hogy e bank csökkentse a piaci „mid” szintjével kapcsolatos bizonytalanságot annak érdekében, hogy alátámassza a vevő/eladó közötti különbséget. A bizonytalanság ilyen csökkenése így lehetővé tenné a kereskedők számára, hogy kedvezőbb árakat kínáljanak ezen ügyfeleknek.
- 199 Márpedig, még ha be is bizonyosodna, ez az állítás nem elegendő ahhoz, hogy észszerűen kétségbe lehessen vonni a szóban forgó kereskedelem kellőképpen káros jellegét.
- 200 Az HSBC társaságok ugyanis maguk is elismerik, hogy a „midek” a piaci szereplők közötti kétoldalú és magántárgyalásokat tükrözik, valamint hogy a mediánárakkal kapcsolatos bizonytalanság ebből következő csökkentése lehetővé teszi azon kockázatok csökkentését, amelyeket a kereskedők a piac fenntartásával kapcsolatos tevékenységük miatt vállalnak.
- 201 A vitatott határozat (395) preambulumbekkezdésében a Bizottság e tekintetben hangsúlyozta, hogy a szóban forgó információcsere jóval meghaladta a nyilvánosan elérhető információkét, és célja a felek közötti átláthatóság növelése, és ennél fogva a piac szokásos bizonytalanságainak érezhető csökkentése a felek javára és a többi piaci szereplő kárára. Úgy ítélte meg, hogy a kartellben részt vevő bankok így felfedték a stratégiájuk és piaci magatartásuk alapvető szempontjaira vonatkozó információkat, ami jelentős mértékben csökkentette az azon piachoz kapcsolódó bizonytalanságokat, amelyen a kockázat és a bizonytalanság kezelése a verseny egyik kulcsfontosságú paramétere.
- 202 Márpedig, amint arra a Bíróság a jelen ítélet 113. és 114. pontjában emlékeztetett, az EUMSZ 101. cikkben rejlő önállóság követelményével szigorúan ellentétes az ilyen gazdasági szereplők közötti minden olyan közvetlen vagy közvetett kapcsolatfelvétel, amely befolyásolhatja

a tényleges vagy potenciális versenytárs piaci magatartását, vagy felfedi az ilyen versenytárs előtt azt a magatartást, amelyet e piacon tanúsított, vagy amelyet tanúsítani szándékozott, amennyiben e kapcsolatfelvétel célja vagy hatása az, hogy olyan versenyfeltételek jönnék létre, amelyek nem jellemzőek az érintett piac szokásos körülményeire.

- 203 Következésképpen a jelen ítélet 116. pontjában felidézett ítélkezési gyakorlatnak megfelelően az olyan információcserét, amely alkalmas arra, hogy megszüntesse az érintettek bizonytalanságát a piaci magatartás érintett vállalkozások által alkalmazni kívánt kiigazításának időpontját, mértékét és módjait illetően, úgy kell tekinteni, mint amely versenyellenes célt követ, függetlenül a végső fogyasztók által fizetett árakra gyakorolt közvetlen hatástól.
- 204 Mivel a Bizottság megállapította, hogy a mediánárakkal kapcsolatos információcsere jelentősen csökkentette az azon piacon rejlő bizonytalanságokat, amelyen a kockázatok és a bizonytalanságok kezelése a verseny egyik kulcsfontosságú paraméterei közé tartozik, e megállapítás elegendő annak elismeréséhez, hogy ezen információcserék az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése értelmében vett cél általi versenykorlátozást eredményeztek.
- 205 Ebben az összefüggésben az HSBC társaságok azon érve, amely szerint ezek az információcserék lehetővé tették, hogy kedvezőbb árakat kínáljanak az érintett bankok ügyfelei számára, nem teszi lehetővé, hogy észszerűen kétségbe lehessen vonni ezen információcserék káros jellegét az érintett piacon fennálló versenyt illetően.
- 206 A fenti megfontolásokra tekintettel el kell utasítani a mediánárakkal kapcsolatos információcserék cél általi korlátozásnak való minősítése megalapozottságát vitató kifogást.

– A kereskedési pozíciókkal kapcsolatos információcserék cél általi korlátozásnak minősítésének megalapozottságát vitató kifogásról

- 207 Ugyanazon indokok alapján, mint amelyek a megtámadott ítélet 162–164. pontjában szerepelnek, és figyelemmel a jelen ítélet 151. és 152. pontjára, el kell utasítani az HSBC társaságok által egyrészt a február 13-i és 28-i, valamint 2007. március 19-i, másrészt pedig 2007. február 12-i és 16-i megbeszélések minősítésére vonatkozóan előadott érveket.
- 208 Mivel a megtámadott ítélet 165–195. pontját a jelen fellebbezés keretében nem vitatták, meg kell állapítani, hogy a Törvényszéknek az e kifogásra vonatkozó értékelései jogerőre emelkedtek.

A Bizottság által alkalmazott egységes és folyamatos jogsértésnek való minősítésre vonatkozó második, harmadik és negyedik jogalapról

- 209 A második, harmadik és negyedik jogalapot a Törvényszék által a megtámadott ítéletben meghatározott sorrendben kell megvizsgálni.
- 210 A második jogalapot, amellyel az HSBC társaságok egy egységes céllal rendelkező „átfogó terv” fennállását vitatják, ugyanazon indokok alapján kell elutasítani, mint amelyek a megtámadott ítélet 209–237. pontjában szerepelnek, és figyelemmel a jelen ítélet 162–172. pontjára.

- 211 Ami a negyedik jogalapot illeti, amellyel az HSBC társaságok vitatják, hogy az utóbbiak tudtak a többi résztvevő jogsértő magatartásáról, a Törvényszék által a megtámadott ítélet 247. pontjában rögzítettekhez hasonlóan különbséget kell tenni egyrészt a 2007. március 19-i manipuláció és annak megismétlésének lehetősége, másrészt pedig a Bizottság által az egységes és folyamatos jogsértés címén figyelembe vett többi magatartás között.
- 212 Először is, az HSBC társaságoknak a 2007. március 19-i manipulációra és annak megismétlésének lehetőségére vonatkozó érveit a megtámadott ítélet 248–262. pontjában szereplőkkel megegyező okokból és a jelen ítélet 182–185. pontjára figyelemmel el kell utasítani.
- 213 Másodszor, mivel a megtámadott ítélet 263–274. pontjában szereplő indokokat a jelen fellebbezés keretében nem vitatták, meg kell állapítani, hogy a Törvényszék arra vonatkozó értékelései, hogy az HSBC társaságok tudomással bírtak más bankok részvételéről az egységes és folyamatos jogsértés körébe tartozó más magatartásokban, jogerőre emelkedtek.
- 214 Végül az HSBC társaságok azon szándékára vonatkozó harmadik jogalapot illetően, hogy részt vegyen az egységes és folyamatos jogsértésben, a megtámadott ítélet 275–280. pontjában szereplő indokokat a jelen fellebbezés keretében nem vitatták, következésképpen azok jogerőre emelkedtek.

Az ártatlanság véelme, a megfelelő ügyintézéshez való jog és a védelemhez való jog megsértésére alapított ötödik jogalapról

A felek érvei

- 215 A felperesek előadják, hogy a vitarendezési határozat prejudikálta az HSBC felelősségét, és helyrehozhatatlanul megsértette a meghallgatáshoz való jogukat. Ebből azt a következtetést vonják le, hogy a vitatott határozatot meg kell semmisíteni, egyrészt az ártatlanság véelmének, másrészt pedig a megfelelő ügyintézés elvének és a védelemhez való jog tiszteletben tartása elvének megsértése miatt. Hivatkoznak továbbá az akkori versenypolitikaért felelős biztosnak az EIRD termékekkel kapcsolatos vizsgálat eredményei tárgyában tett és a vitatott határozat elfogadását megelőző nyilatkozataira is. Hangsúlyozzák továbbá, hogy nem volt lehetőségük arra, hogy észrevételeket tegyenek a vitarendezési határozatot hozó feleknek címzett kifogásközléssel kapcsolatban.
- 216 A Bizottság ezen jogalap elutasítását kéri.

A Bíróság álláspontja

– Az ártatlanság véelme és a védelemhez való jog megsértéséről

- 217 Az HSBC társaságok előadják, hogy a vitarendezési határozatnak a hibrid eljárás keretében történő elfogadása az ártatlanság véelmének megsértéséhez vezetett, mivel e határozat előrevetítette felelősségüket, és helyrehozhatatlanul megsértette a meghallgatáshoz való jogukat.

- 218 Amint arra a Bíróság a jelen ítélet 90. pontjában emlékeztetett, annak ellenőrzése érdekében, hogy a Bizottság a hibrid eljárásban tiszteletben tartotta-e az ártatlanság vélelmét, az uniós bíróság feladata, hogy a vitarendezési eljárást befejező határozatot és annak indokolását összességében, valamint azon sajátos körülmények fényében vizsgálja, amelyek között azt elfogadták.
- 219 A jelen ítélet 79. és 80. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlatnak megfelelően meg kell vizsgálni egyrészt, hogy a Bizottság kellően óvatosan fogalmazott a vitarendezési határozatban ahhoz, hogy elkerülje a HBSC társaságoknak a kartellben való részvételével kapcsolatos idő előtti ítéletet, másrészt pedig, hogy szükségesek voltak-e az e határozatban szereplő, e társaságokra történő hivatkozások.
- 220 Először is, ami a Bizottság által alkalmazandó, kellően óvatos fogalmazást illeti, a vitarendezési határozat – amint arra egyébként a Bizottság is rámutatott a vitatott határozat (529) preambulumbekzdésében – különböző kifejezett fenntartásokat tartalmazott annak elkerülése érdekében, hogy megállapítsák az együttműködésben részt nem vevő felek, különösen az HSBC társaságok felelősségét.
- 221 Ily módon a vitarendezési határozat (3) preambulumbekzdésében a Bizottság pontosította, hogy e határozat olyan tényeken alapul, amelyeket kizárólag a vitarendezési eljárásban részt vevő felek az eljárás e szakaszában ismertek, és hogy az említett határozat nem állapítja meg azon felek felelősségét, akik a szóban forgó ügyben nem működtek együtt az uniós versenyjog megsértésében való bármely részvétellel kapcsolatban. E pontosítást ugyanezen határozat (40) preambulumbekzdése is megismételte.
- 222 Ehhez hasonlóan a vitarendezési határozat 4. lábjegyzetében a Bizottság jelezte, hogy az e határozatban említett magatartásokra, amelyek az együttműködést megtagadó feleket érintették, kizárólag az ügyletet kötő felek EUMSZ 101. cikk és az EGT-Megállapodás 53. cikkének megsértése miatti felelősségének megállapítása érdekében hivatkoztak.
- 223 E körülményekre figyelemmel meg kell állapítani, hogy a Bizottság megfelelően óvatosan fogalmazott, kiemelve azt, hogy nem kellett határoznia az HSBC társaságok állítólagos kartellben való részvételéről.
- 224 Ezzel a Bizottság elkerült minden, e társaságok felelősségére vonatkozó, szándékos, sőt végleges előítéletet. Ugyanígy a jelen ítélet 80. pontjában felidézett ítélkezési gyakorlatnak megfelelően tartózkodott attól, hogy e felelősséggel kapcsolatban bármilyen – akár lehetséges – előítéletet fejezzen ki (lásd analógia útján: 2021. március 18-i Pometon kontra kontra Bizottság ítélet, C-440/19 P, EU:C:2021:214, 76. pont).
- 225 Másodszor, azon kérdést illetően, hogy a vitarendezési határozatban az HSBC-re való hivatkozások szükségesek voltak-e, emlékeztetni kell arra, hogy az egymást követő határozatok elfogadásához vezető hibrid eljárás keretében a Bizottságnak az uniós bíróság ellenőrzése mellett el kell kerülnie, hogy több információt közöljön egy harmadik személy részvételével kapcsolatban, mint amely e határozat címzettjei felelősségének minősítéséhez nem szükséges (lásd ebben az értelemben: 2021. március 18-i Pometon kontra kontra Bizottság ítélet, C-440/19 P, EU:C:2021:214, 77. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

- 226 E tekintetben a vitarendezési határozat (3), (36), (37) és (40) preambulumbekzdéséből, valamint 4. lábjegyzetéből kitűnik, hogy az eseményeknek e határozatban szereplő leírása az együtt nem működő felek említését arra korlátozta, ami feltétlenül szükséges volt a jelen  gy t nyall s nak megfelelő megértéséhez.
- 227 Ugyan gy a jogi értékelésben nem történt egyedi hivatkozás vitarendezésben részt nem vevő felekre sem egyenként, sem együttesen. Ezenkívül a Bizottság óvatos fogalmazására tekintettel a vitarendezési határozat nem fogalmazott meg semmilyen következtetést e felek vonatkozásában.
- 228 Amint azt a Bizottság a vitatott határozat (533) preambulumbekzdésében hangsúlyozta, ebben az összefüggésben a vitarendezési határozatban szereplő, a vitarendezésben részt nem vevő felektől eltérő beavatkozó felek részvételével kapcsolatos ritka utalások nem vezethetnek semmilyen következtetés levonására a vitarendezésben részt nem vevő feleket illetően.
- 229 E körülmények között meg kell állapítani, hogy e hivatkozások szigorúan szükségesek voltak a t nyall s megértéséhez és bizonyításához, ily módon összeegyeztethetők voltak az ártatlanság vélelmével.
- 230 Ezt a megállapítást nem kérdőjelezik meg az HSBC társaságok arra alapított érvei, hogy a vitarendezési határozat 4. lábjegyzetében a Bizottság a „felek” kifejezést  gy határozta meg, mint „az eljárás alá vont valamennyi vállalkozást”, valamint hogy a Bizottság többek között e határozat (36) preambulumbekzdésében a Barclays és e társaságok közötti kétoldalú kapcsolatokra hivatkozott a szóban forgó magatartások leírásakor.
- 231 A vitarendezésben részt nem vevő felekre – ideértve az HSBC-t is – való hivatkozás ugyanis kevés, és ellentétben azzal, amit ez utóbbiak sugallnak, nem jelenik meg a vitarendezési határozat „jogi értékelés” című 5. szakaszában. Ráadásul, amint az többek között a jelen  tetel 226. pontjában kifejtett megfontolásokból kitűnik, e hivatkozások csupán leíró jellegűek, és nem járnak e társaságok jogi helyzetére vonatkozó kifejezett vagy hallgatólagos értékeléssel. A két határozat egymást követő elfogadásához vezető hibrid eljárás keretében az említett hivatkozások objektíve szükségesek a vitarendezésben részt vevő felek felelősségének megállapításához.
- 232 Ennélfogva el kell utasítani az HSBC társaságok arra alapított érveit, hogy a vitarendezési határozat olyan elemeket tartalmaz, amelyek az ártatlanság vélelmének megsértéséhez vezettek.
- 233 El kell utasítani az arra alapított érveket is, hogy e határozat megsértette e társaságok védelemhez való jogát, mivel nem vitatott, hogy a Bizottság kifogásközlést küldött nekik, betekintheettek az iratokba, és lehetőségük volt arra, hogy a vitatott határozat elfogadását megelőzően kifejts k álláspontjukat.
- *A megfelelő ügyintézéshez való jog megsértéséről*
- 234 Először is az HSBC társaságok azt állítják, hogy az akkor a versenypolitik ert felelős biztos 2012-ben és 2014-ben tett nyilvános nyilatkozatai a megfelelő ügyintézéshez való jog Bizottság általi megsértését eredményezték.

- 235 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az Unió intézményei, szervei és hivatalai kötelesek tiszteletben tartani az uniós jog által biztosított alapvető jogokat, amelyek között szerepel a Charta 41. cikkében biztosított megfelelő ügyintézéshez való jog is. E cikk (1) bekezdése többek között kimondja, hogy mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit az Unió intézményei, szervei és hivatalai részrehajlás nélkül intézzék.
- 236 A pártatlanság követelménye az Unió alapját képező egyenlő bánásmódot hivatott biztosítani. Tekintettel a függetlenség és integritás garantálásának alapvető jelentőségére az uniós intézmények, szervek és hivatalok mind belső működését, mind külső imázsát illetően, a pártatlansági követelmény kiterjed minden olyan körülményre, amelyet a tisztviselőnek Tekintettel a függetlenség és integritás garantálásának alapvető jelentőségére az uniós intézmények, szervek és hivatalok belső működését és kifelé mutatott képét illetően, a pártatlansági követelmény kiterjed minden olyan körülményre, amelyet a tisztviselőnek vagy alkalmazottnak, akinek egy ügyben állást kell foglalnia, észszerűen úgy kell tekintenie, mint amely harmadik személyek szemében alkalmasnak tűnhet az e tárggyal kapcsolatos függetlenségének csorbítására (2019. március 27-i August Wolff és Remedia kontra Bizottság ítélet, C-680/16 P, EU:C:2019:257, 26. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 237 Amint arra a jelen ítélet 77. pontja emlékeztet, az Unió intézményeinek, szerveinek és hivatalainak kell megfelelniük a pártatlanság követelményének mindkét összetevőjében, amelyek egyrészt a szubjektív pártatlanság, amelynek értelmében az ügyben eljáró érintett intézmény egyik tagja sem mutathat elfogultságot vagy személyes előítéletet, másrészt pedig az objektív pártatlanság, amelynek értelmében ezen intézménynek megfelelő biztosítékokat kell nyújtania arra, hogy kizárjon minden jogos kétséget az esetleges előítélettel kapcsolatban.
- 238 Mivel az HSBC társaságok az akkor a versenypolitikáért felelős biztos nyilvános nyilatkozatait vitatják, úgy kell tekinteni, hogy kifogásuk lényegében a pártatlanság elvének első elemére vonatkozik.
- 239 E tekintetben különbséget kell tenni a vitarendezési határozat elfogadását megelőzően a 2012. év során tett nyilatkozatok és a 2014-ben tett, e határozat elfogadását követően tett nyilatkozatok között.
- 240 Ami egyrészt a 2012. év során tett nyilatkozatokat illeti, meg kell állapítani, hogy e nyilatkozatok általánosak maradtak, így azokat nem lehet úgy tekinteni, mint az akkor a versenypolitikáért felelős biztos HSBC társaságokkal szemben fennálló elfogultsága vagy előítélete kifejeződését.
- 241 Ami másrészt a 2014-ben tett nyilatkozatokat illeti, az HSBC társaságok előadják, hogy az akkor a versenypolitikáért felelős biztos nyilvánosan olyan kijelentéseket tett, amelyek arra engednek következtetni, hogy a vizsgálat lezárása előtt már következtetésekre jutott.
- 242 Kétségtelen, hogy e nyilatkozatok némelyike olyan nyelvezetet használ, amely nem felel meg annak a körültekintésnek, amelyet a Bizottság versenypolitikáért felelős tagjától egy folyamatban lévő ügyben vártak volna. E nyilatkozatok azonban nem alkalmasak arra, hogy kétséget ébresszenek azon pártatlanságot illetően, amellyel a Bizottság a szóban forgó jogsértésre vonatkozó vizsgálatát lefolytatta. Ennélfogva az említett nyilatkozatok önmagukban nem érvénytelenítik a Bizottság tagjainak testülete által elfogadott vitatott határozat jogszerűségét.

- 243 E nyilatkozatokból ugyanis kitűnik, hogy az akkor a versenypolitikáért felelős biztos arra szorított, hogy a nyilvánosságot egy folyamatban lévő vizsgálatról tájékoztassa, jelezve, hogy ez az ügy a vitarendezési határozat elfogadását követően is folytatódott. Ebben az összefüggésben az említett nyilatkozatok nem fedtek fel olyan információkat, amelyek nem szerepeltek e határozatban. Az a tény, hogy e nyilatkozatok azt mutatták, hogy a Bizottság kifogásközlést készített az együtt nem működő felekkel szemben, e dokumentum előzetes jellegére tekintettel nem teszi lehetővé annak megállapítását, hogy a Bizottság a vizsgálat lezárása előtt levonta a felelősségükre vonatkozó következtetést. Nem utal továbbá arra sem, hogy e biztos részéről az HSBC társaságokkal szemben elfogultság vagy elítélendő elfogultság vagy vétkességi előítélet állt volna fenn.
- 244 Végül el kell utasítani az HSBC társaságok azon érvét, amely szerint az európai ombudsman a jelen ítélet 234. pontjában említett nyilvános nyilatkozatok miatt egyfajta hivatali visszásságot állapított meg az akkor a versenypolitikáért felelős biztos tekintetében.
- 245 Ugyanis emlékeztetni kell arra, hogy a „hivatali visszásság” fennállásának ombudsman által történő megállapítása nem köti az uniós bíróságot, csupán jelzésül szolgálhat a megfelelő ügyintézés elvének az érintett intézmény által történt megsértését illetően. Az ombudsman előtti eljárás ugyanis, amelynek során az ombudsman nem rendelkezik kötelező erejű határozatok meghozatalára vonatkozó hatáskörrel, olyan, az uniós polgárok rendelkezésére álló, peren kívüli út, amely alternatívát jelent az uniós bíróság előtt indított keresethez képest, különleges szempontoknak felel meg, és célja nem szükségszerűen azonos a bírósági eljárás céljával (lásd ebben az értelemben: 2007. október 25-i Komninou és társai kontra Bizottság ítélet, C-167/06 P, nem tették közzé, EU:C:2007:633, 44. pont).
- 246 Márpedig, figyelemmel a jelen ítélet 240–243. pontjában szereplő indokokra, az európai ombudsmannak az ezen ítélet 234. pontjában említett nyilvános kijelentésekre vonatkozó következtetései önmagukban vagy az ügy iratainak többi elemével együtt nem alkalmasak a megfelelő ügyintézéshez való jog megsértésének bizonyítására.
- 247 A fentiekre tekintettel el kell utasítani az HSBC társaságoknak a megfelelő ügyintézéshez való jog megsértésére alapított érveit, következésképpen pedig az ötödik jogalapot.

A Törvényszék előtti keresetre vonatkozó következtetés

- 248 A Törvényszék az HSBC társaságok keresetét, amennyiben az a vitatott határozat 1. cikkének, másodlagosan pedig e határozat 1. cikke b) pontjának megsemmisítésére irányul, elutasítja.

A költségekről

- 249 Az eljárási szabályzat 184. cikke (2) bekezdésének megfelelően, ha a fellebbezés megalapozott, és a Bíróság maga hoz a jogvita kapcsán végleges határozatot, a Bíróság határoz a költségekről.
- 250 Ugyanezen szabályzat 138. cikkének (1) bekezdése alapján, amelyet ugyanezen szabályzat 184. cikkének (1) bekezdése értelmében a fellebbezési eljárásban is alkalmazni kell, a Bíróság a pereszeset kötelezi a költségek viselésére, ha a pernyertes fél ezt kérte. Az említett szabályzat 138. cikkének (3) bekezdése kimondja, hogy részleges pernyertesség esetén mindegyik fél maga viseli saját költségeit.

- 251 A jelen ügyben az HSBC társaságok kérték, hogy a Bíróság kötelezze a Bizottságot az elsőfokú és a fellebbezési eljárással kapcsolatos költségek viselésére, és a Bizottság pervesztes lett a fellebbezés szakaszában, valamint – részben – első fokon is. Az HSBC társaságok az elsőfokú eljárásban részben pervesztesek lettek.
- 252 E körülmények között a Bizottságot kell kötelezni a fellebbezéssel kapcsolatban felmerült költségek viselésére. A Törvényszék előtti eljárással kapcsolatos költségeket illetően a felek maguk viselik saját költségeiket.
- 253 Egyébiránt ugyanezen eljárási szabályzat 140. cikke (3) bekezdésének és 184. cikke (1) bekezdésének együttesen olvasott rendelkezései értelmében a Bíróság elrendelheti, hogy a beavatkozó maga viselje saját költségeit.
- 254 A Crédit agricole társaságok és a JP Morgan Chase társaságok mint beavatkozók maguk viselik saját költségeiket.

A fenti indokok alapján a Bíróság (harmadik tanács) a következőképpen határozott:

- 1) **A Bíróság az Európai Unió Törvényszéke 2019. szeptember 24-i HSBC Holdings és társai kontra Bizottság ítéletét (T-105/17, EU:T:2019:675) hatályon kívül helyezi annyiban, amennyiben rendelkező részének 2. pontjában elutasítja az HSBC Holdings plc, az HSBC Bank plc és az HSBC France, jelenleg HSBC Continental Europe T-105/17. sz. ügyben benyújtott, arra irányuló keresetét, hogy semmisítsék meg az EUMSZ 101. cikk és az EGT-Megállapodás 53. cikke alkalmazására vonatkozó eljárásban (AT.39914 – „Euro Interest Rate Derivatives” ügy) 2016. december 7-én hozott C(2016) 8530 final bizottsági határozat 1. cikkét, illetve másodlagosan e határozat 1. cikkének b) pontját.**
- 2) **A Bíróság elutasítja az HSBC Holdings plc, az HSBC Bank plc és az HSBC France, jelenleg HSBC Continental Europe T-105/17. sz. ügyben benyújtott, arra irányuló keresetét, hogy semmisítsék meg a C(2016) 8530 final bizottsági határozat 1. cikkét, illetve másodlagosan e határozat 1. cikkének b) pontját.**
- 3) **Az Európai Bizottság maga viseli saját, valamint az HSBC Holdings plc, az HSBC Bank plc és az HSBC France, jelenleg HSBC Continental Europe részéről a fellebbezési eljárással összefüggésben felmerült költségeket, továbbá maga viseli saját, az elsőfokú eljárással összefüggésben felmerült költségeit.**
- 4) **A Bíróság az HSBC Holdings plc-t, a HSBC Bank plc-t, a HSBC Continental Europe-ot (korábban HSBC France) és az Európai Bizottságot kötelezi az elsőfokú eljárással összefüggésben felmerült saját költségeik viselésére;**

- 5) A Crédit agricole SA és a Crédit agricole Corporate and Investment Bank maga viseli a fellebbezési eljárással összefüggésben felmerült saját költségeit.**
- 6) A JP Morgan Chase & Co. és a JP Morgan Chase Bank, National Association maga viseli a fellebbezési eljárással összefüggésben felmerült saját költségeit.**

Aláírások

ⁱ — A jelen szöveg 131. és 134. pontjában az első elektronikus közzétételt követően nyelvi módosítás történt.